

Vc
703

XXIV, 29.

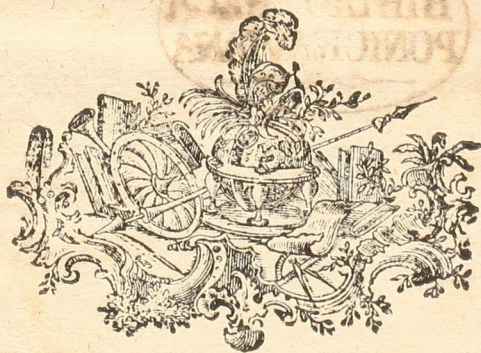
454

TERTIVM
ACADEMIAE IENENSIS
SECVLVM

A
SOCIETATE LATINA
PIIS VOTIS
FAVSTISQVE ADCLAMATIONIBVS
EXCEPTVM

EAS COLLEGIT DISPOSVIT ATQVE EDIDIT
DICTAE SOCIETATIS DIRECTOR
IO. ERN. IMMAN. WALCHIVS

IENAE
LITTERIS STRAVSSIANIS
MDCCLXVIII

TERTIUM
ACADEMIAE IENENSIS
S E C U L V M

A
SOCIETATE LATINA
SUIS VOTIS
FAVENSISQUE ADCLAMATIONIBUS
ACCEPTIS

ITS COMITE DISPOSUIT ATQUE EDIDIT

IOHANNES HENRICHUS
DIRECTOR SOCIETATIS
BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

IN A
LITTEIS STRASSBURG
MDCCCXXXIII

ACTORVM
A
SOCIETATE LATINA

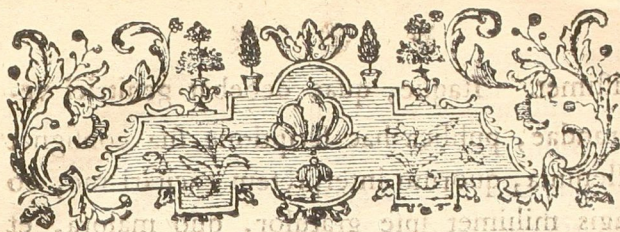
IN
SECVNDIS ACADEMIAE IENENSIS
SECVLARIBVS

HISTORIA SCRIPTA

A
SOCIETATIS SECRETARIO
IOANNE CHRISTOPHORO CRAMERO

PHILOS. IN ACAD. IENENS. DOCTORE

ACTORVM
A
SOCIETATE LATINA
IN
SECUNDIS ACADEMIAE IENENSIS
SECULARIBVS
HISTORIA SOCIETATIS
A
SECRETARII SOCIETATIS
IOHANNI CHRISTOPHORO GRAMMERO
PRINCIPALI IN ACADEMIA IENENSIS DOCTORE

QUOD veteri Romae et toti fere antiquitati religioni fuit, sacrorum curam, iura, ritus, officia diligenter describere, suaeque erga deos ac numina pietatis monumenta posteritati relinquere, id non minus societati latinae post laetas illas inter sacra secularia academica voces, ipsique, ab aris et focus Mineruae nutricis cum laude reuertenti, fas esse iustumque ac satis idoneum, autumo. In qua enim nata et adulta societas, virgo honesta et nubilis, eam adeo colit ac demiratur academiam, vt sine huius florentissimo statuplucem sibi acerbam, immo tristem ac nullam,

existimet. Itaque, quae debebat genitrici venerandae, publica hac scriptione sua consignat sollempnia, quorum interpretem excitari me, eo magis mihimet ipse gratulor, quo maiora, et quo minus merita, in me extare voluit documenta exoptatae suae benevolentiae. Id sibi officii datum censent rerum actarum scriptores luculenti, ut causam et occasionem studiosè primum exponant, quo constet, quod commendare et sua velint oratione exprimere, quam fuscè commemorare hoc loco non audeo, ne omnino constitutis in tanta rerum celebritate hominibus tenebrarum plus, quam lucis, offundere videar. Certe ignarum eum reipublicae doctae, et in hac quasi aduenam iudico, qui Ienam, illustrem illam litterarum mercaturam, secularia sua secundis feriis concelebraturam, reliqua omnia Germaniae litterarum quasi emporia celeberrima in communis laetitiae societatem cooptasse et tanquam religionis suae testes conuocasse, hoc tempore nesciat. In quam venire non minori iure societati Latinae licuit, quo plura quolibet anno, die academiae natali relucente, pro huius salute vota concipere curae ipsi cordique

ante-

antehac fuerat. Itaque, quam conuentu anni-
uersario renouasset secundorum secularium spem,
quemque suarum precum fructum intueretur
amplissimum, eius participem esse academia vo-
luit. Quare, vt faceret satis suae pietatis offi-
cio, neque vlla in re sibi ipsa defuisse videre-
tur, congregatis sodalibus, primum cogitauit
de ritu sollemni atque suorum sacrorum seruan-
do ordine. Eam potissimum prouinciam ad
se deferri passus est consultissimus et excellen-
tissimus ephorus, CAROLVS FRIDERICVS WAL-
CHIVS, vt, quae visa essent directori societatis
grauissimo atque de ipsa immortaliter merito,
IOANNI ERNESTO IMMANVELI WALCHIO, pera-
genda sollemnia, sodalium aestimatissimorum
suffragiis committeret eorumque, adlecto se-
cretario, liberrima de gerendo negotio audiret
conferretque consilia. Propter votorum fun-
dendorum sanctimoniam tantopere confociatos
fuisse illorum animos, coniectu est facile, vt,
nihil ad adornanda sollemnia reliqui faciendum
esse, vna esset cunctorum vox atque consensio.
De quibus nondum ferri posset firma et constans
sententia, aliquot agendis conuentibus extraor-

dinariis ad maturitatem consilii peruenturam esse, fuit opinio. Neque sefellit praestantissimos collegas spes, quod enim difficultatis habere res videretur, sapientissimis directoris sui consiliis, eo deductum est, ut, praeter maturanda et perficienda sacra latina, nihil haberet Sodales sollicitos.

FACIAM nunc, quod demandari mihi nobilissimae Societati libuit, eoque ordine de sacerorum eius adparatu dicere ordiar, quo ipsa ex societatis voluntate decreta atque peracta sunt omnia. Qua in re fidem meam eo minus suspectam et dubiam fore, existimo, quo maiorem aduentantium hospitem civiumque multitudinem oculatissimam societas habuit.

QUIA visum esset societati, in tanta rerum academicarum celebritate sola praesentium collegarum auctoritate haud quidquam agere, immo a grati id abhorrere videretur animi indole, aliquos sodales absentes, qui non adeo remoti locorum abhinc interuallis excellent munerum dignitatumque honoribus, ad
+ X hunc

hunc actum euocandos humaniterque litteris in-
 uitandos societatis censuit. Ut nulli quidquam
 derogaretur honoris, sed quisque societatis pa-
 tronus ac fautor venerandus vna quasi voce ro-
 gatus accederet, vt communem, eandemque
 sollemnem componerem formulam, qua com-
 pellarentur viri summi et celeberrimi publico
 societatis nomine, voluerunt sodales optimi.
 Tantum abest, vt horum molestas sibi quis pre-
 ces sodalium duxerit, vt breuissimo, quam fieri
 potuisset, temporis interposito spatio plenae hu-
 manitatis et amicitiae redderentur societati a
 collegis absentibus epistolae, quibus desideratis-
 simi sui aduentus spem facerent alii, alii propter
 Martis castrorumque tumultus, siue alia grauis-
 sima sua negotia honesto et peridoneo vteren-
 tur excusationis genere. Plura, quod leges in
 hoc volumine ipsas epistolas elegantissimas, ex
 his delibare, hic superfedeo, *Qui societas*
 vt vero non solum foris, sed domi quoque
 auspicato quiduis contingeret, prima societatis
 scribendarum litterarum publicarum fuit cura,
 quibus perillustrium legatorum, ex serenissimo-
 rum

rum academiæ nutritorum aulis Ienam mittendorum, virorum summe venerabilium, illustrium, excellentissimorum, ab academiis huc amandatorum, comitum illustrissimorum, hospitem civiumque exoraretur praesentia honorificentissima, perhonorifica, honorifica. Precibus sodalium non intermissis, director noster excellentissimus, ut praeter alias maximi momenti res, id quoque negotii in se susciperet, tandem commotus est, eamque, secula duraturam, societatis gloriam primus mereri coepit, quam omni sorte maiorem invidia ominantur, in qua incidit eius aetas, felicia satis inter tot caedes temporum. Et profecto sperandum, fore, ut pia vota secundo non careant exitu, utque, quomodo

BELLVM consul ille romanus populo romano sociisque ac nomini latino, ita PACEM et sacrum hoc seculare senatus academico, nostrae reipublicae ac sociis nominis latini bene ac feliciter euenire iubeat numen propitium.

Qui lecti ex sodalibus ordinariis ad academiam delegarentur, nobilissimus IOANNES NICOLAUS MOECKERTVS et frater meus, AVGVSTVS GOTTFRIED CRAMERVS, hanc erant nacti provinciam, ut perillustres serenissimorum

aca-

academiae nutritorum et magnificos academia-
 rum legatos, prorectorem magnificum, prorecto-
 rem magnificum designatum, nec non patrum no-
 strorum venerandum ordinem societatis nomine
 salutarent, publicamque hanc obtestandi formu-
 lam submissis humanissimisque vna cum precis
 traderent.

INDICTIS rite hoc modo sacris latinis exci-
 taque splendidissima hospitem eruditorum et
 commilitonum corona die quarto februarii ad
 ipsa sacra peragenda itum est. Qui chorum
 ducerent ac salutandi summorum nominum vi-
 ros et aduenas praeessent officio, praeter viros
 generosissimos, FRID. GVIL. TOSIAM AB HVYSEN,
 Waldeccum, et IOANNEM LIB. DE KELLER, equi-
 tem Schwarzburgicum, quibus voluntati societa-
 tis obtemperare placuerat, adsciti quatuor sodales
 ordinarii, nobilissimi, IOANNES NICOLAUS MOE-
 CKERTVS, FRIDER. EPHRAIM WIESINGERVS, *Be-
 rolinensis*, Generosissimus CHRISTIAN. LVDOVI-
 CVS DE WARNSTEDT, *eques Megapolitanus*: praec-
 nobilissimus IOANNES CHRISTIAN. FRIDERICVS
 STOCKIVS, *Jenensis*, summorum in arte sa-
 lutari

lutari honorum candidatus. Hi viri ornatissimi hora post meridiem eiusdem diei prima ex mandato societatis in aedibus viri summe venerabilis, IOANNIS GEORGII WALCHII, conuenerunt et academiarum legatos, prorectorem magnificentum, prorectorem magnificentum designatum, comites illustrissimos, illustrem academiae senatum, societatem teutonicam aliosque eruditione ac fama florentissimos viros, quibus sollempni sacro ex voto societatis interesse placuit, decenti obseruantia exceperunt et quemcunque ad conclaue deduxerunt, vnde foras procedendum esset. Qui mos inter doctos quoque obtinuit, vt tympanis et tubis significetur accedentium ad nobilissima negotia accessio, ei pariter locum relinquendum esse, putauit societas. Superiori enim aedium walchianarum parte, pulsatis tympanis, si quis salutantium pedem inferret domui, tubis tantum est. Cadit hoc fortasse in viri illustris personam, in luce versantem, vt neque ignoretur eius accessus, si ad condecoranda sacra illustriora in publicum prodeat. Quorum paullo ante feci mentionem, viri, generis ac eruditionis nobilitate maxime conspiciui, in conclaue quum essent

essent ingressi, adposito vino variisque edulio-
rum generibus, quod quisque vellet, refrigerio
usus est. In aliud deducti sodales teutonici ordi-
narii, a latinis excepti, inter pocula laeti cum his
vna versati sunt. Haec erant non iniucunda fa-
crorum latinorum auspicia, ad quae ritu splendi-
diori in templo academico inchoanda et confici-
enda hora tandem circiter tertia, impulsis tympani-
nis tubarumque sociato sono, tandem processum
est coniunctis paribus. Duxere chorum viri ge-
nerosissimi, nobilissimique, quibus hanc spartam
obtulisset societas, eaque fuit itineris ratio, vt
per plateam ioanneam, vias cruciatas, vulgo sic
dictas, et forum progressi ad aedem paullinam
incessum dirigerent. Non solum hic iterum au-
diti e tabulatis astronomicis tympanorum tuba-
rumque sonitus, sed per positos quoque ad tem-
pli valvas interiores militum armatorum ordi-
nes coetus in aedem se intulit. Tantam hic ha-
buit societas optima, qua circumsepta esset et
circumuallata spectantium atque ad bona verba
audienda sese cateruatim ingurgitantium multi-
tudinem, vt in summa omnium constituta exspe-
ctatione ad latine litandum academiae honori et
aeter-

aeternitati admoeretur, hominum doctissimo-
 rum frequentia. Subsellia occupantibus serenis-
 simorum academiae nutritorum et academiarum
 legatis perillustribus, summe venerabilibus, illu-
 stribus, excellentissimis, academiae prorectore
 magnifico, prorectore magnifico designato, il-
 lustrissimis comitibus, splendidissimo academiae
 senatu, hospitibusque omnium ordinum conde-
 coratissimis, exedram autem superiorem con-
 scendente excellentissimo societatis directore,
 cantilena latina, ad numeros a nobilissimo IVSTI-
 NO SCHNEGASSIO composita, cantari coepit, con-
 cinentibus instrumentorum musicorum generi-
 bus, cantui sollempni adhiberi plerumque solitis.
 Stetit interea grauissimus noster director occupa-
 to loco, dicendique initium, cantu finito, fecit.
 Quam incredibilem omnique admiratione maio-
 rem laeticiam ore et vultu testata sit illo tempore
 auscultantium corona, quanta, illo dicente, fue-
 rit animorum omnium in audiendo coniunctio,
 quam arrectae aures et intentae rhetori, verba
 facienti, eo minus hoc loco describere fatis ad-
 curate sustineo, quo maiori abreptum gaudio me
 ipsum, ab oratoris nostri ore pendentem, omni-
 no

no memini. Quid? ipse me grauissimo adstrin-
gerem scelere, si, quam volo laudare, facundiae
parem me posse putarem adferre ornatum et ele-
gantiam. Certe ipsum hoc, paratum ab excel-
lentissimo viro societatis honori opus auidissimos
sui lectores habebit tot, quot audientium spem
et expectationem omnem superauit longissime.
Quare qui cupiunt dicendi argumentum hic le-
gere, ad ipsum placet dimittere laudum societa-
tis et ipsius academiae documentum perenne et
locupletissimum. Postquam declamasset vir ex-
cellentissimus, in publicum conspectum prodiit
atque inferiorem exedram ornauit vir illustris ac
generosissimus, ADOLPHVS CHRISTIANVS ERNE-
STVS AB VFFEL, eques misnicus, sodalis noster
de laude societatis eximie meritus, ad hunc ve-
ro actum cunctis suffragiis electus et designatus
poeta. Neque in hoc, quod ad gloriam perpe-
tuam comparandam pertinere putarent sodales,
ne quodammodo quidem desiderari potuit. Quod
fuderat carmen seculare felici conatu, recitauit
ita, vt, quotquot adessent, tot quoque haberet au-
ditores, in se defixos et delinitos carminis suauitate
mirifica. Hoc dicto, latine decantantium et instru-
men-

mentorum musicorum concentus audientium demulsit aures, ut omine laeto ac fausto hac ratione incepta pariter atque ad finem perducta viderentur latina sacra sollemnia. Itaque eodem incessu et ordine, quo itum erat ad aras, ab his reditum est, choroque reduce, et effusa e templo multitudine, pulsatis tympanis, sacra finita esse atque a publico culta Quirites ad Lares reuertere, tuba cecinit. Utque inde discessus, ita, ubi plateam ioanneam coetus attigerat, in aedibus walchianis signum aduentus dedere tubicines, quod repetitum posthac, si singuli, missa choro, domum reuertentur. Eaque fuit huius diei religio, quam vertat benignissimum numen in salutem academiae patriaeque perpetuam, ut, defluente seculo salanae tertio, longe vberior, par saltem exstet posteritati laetandi materia.

Supereft, ut dicam quoque de reliquo societatis in otiiis secularibus adparatu, non minus decoro, quam splendido. Est vero musis sollemne, laborum molestiam compensare quodammodo quieto quodam oblectamentorum genere, quod non opprimat animi vim, tamen

refi-

reficiat et acuat vere, peractis laboribus, ingenii aciem. Quum enim nihil, sit in mortalium genere, quod non aliquando attritum et labefactatum sentiat naturae corruptionem, neque videatur indignum viro sapiente, indulgere interdum honesto otio, reffectisque animi viribus redire ad grauiora negotia; aliquid dandum esse hoc tempore genio, rata societas, altero die conuiuari et ludicos ignes nocturnos edere constituit. Quo turpius est, comissionibus diem consumere, perdere verius, eo magis ab his abstinendum esse, fuit sententia. Quare, lautius quidem et opipare, non tamen immoderate effuseque, epulas instrui, decretum est. Sique sanctae antiquitati visum haudquaquam indignum, publica auctoritate recumbere, si quid simile conaretur, leuiorem culpam sibi contractum iri, arbitrata est societas. Itaque decenti more inuitatis magnifico academiae prorectori et quibusdam ex patrum academiae conscriptorum ordine sodalibus honorariis, longe spectatissimis, ad prandium accedere placuit. Non minus sodalium quorundam honorariorum, hospitem, fuit ornamento praesentia, utpote qua nihil sibi fore opta-

))

opta-

optabilius, vt supra memoriae prodidimus, litteris testata esset societas. Nomina collegarum praesentium, in vrbe degentium, simul infra exvtroque ordine dabimus. Prandium adparatum fuit in ipsis excellentissimi directoris aedibus, cuius hospitalitatem egregiam societas nunquam satis laudare potest. Licet enim nullus sociorum sibi molestum duxisset, erogare sumtus, debitos latino consortio, adeo tamen leuare voluit aerarii liberalitate sua inopiam, vt nollet quidquam sumtum necessariorum deficere. Statim post meridiem confessum tractumque est inter ciborum potuumque delicias coniuiali sermone ad vesperam vsque conuiuium. Si quid recte laudatum a priscis hominibus deprehendimus, tum demum humanam vitam agere se putasse, si ita viuerent ac conuiuarentur, vt tempus, bene collocatum, esset in reditu, vere his laudi ducitur. Quamuis enim atomi epicurei sane non volitent inter pocula, tamen lepidos et vtilissimos sermones conuiuas spargere, ipsum hoc esse videtur lepidum et maxime vtile.

quvm hoc modo delectati essent sodales honestissimo conuiuii genere, die in occasum praecipiti, id actum, vt, confluyente et vndique iam aduolante spectatorum multitudine, illuminarentur excellentissimi directoris aedes, quas spectatum in domum e regione sitam se conferrent conuiuae laudatissimi. Eo magis sollempne societati id habitum, quo minus desunt veterum documenta, quae idem testantur antiquitati sacrum et frequens spectaculum.

NON

NON iniucundum puto lectoribus, ea ex penū
 IOANN. BAPTISTAE PASSERII hoc loco deprome-
 re, quae attulit ad confirmandum hoc argumen-
 tum ex priscis scriptoribus, et ea adiicere, quae
 a prima rem repetere videntur origine. Quum
 incidit laudatus auctor in praestantissimo *lucerna-
 rum fictilium opere a)* in lucernas festiuas, formam
 idoneam et aptam suo vsui curatius describere,
 ideoque veterum auctoritatem consulere debuit.
 Neque desiderauit iusta diligentiae praemia, sed
 antiquam et certam inter legendum huius rei fi-
 dem animaduertere potuit. Sane iam Ciceronis
 aetate in laetitiaae atque honoris signum *vias cre-
 bris lampadibus atque facibus collustratas esse*, lucu-
 lenter PLVTARCHVS memoriae prodidit *b)*. Ne-
 que dissimilem morem obseruat SVETONIVS, vt
 pote qui, Caesarem adscendisse capitolium *ad lu-
 mina, quadraginta elephantis dextra atque sinistra
 lychnuchos gestantibus*, diserte commemorat *c)*.
 Ad quem locum verba habet CASAVBONVS, quae,
 quia huc pertinent, volo adponere *d)*. *Vetus*,
 inquit, *mos Romae fuit, bene meritis de republica
 viris honoris sui causa permittere, vt cum aliqua in-
 usitata pompa, quoties foris coenassent, domum redi-
 rent. Sic Cornificius ob rem bene gestam bello Siculo,
 quoties domi non coenaret, elephanto vehens domum
 redire solitus. Sic Caesarem, ait Dio, post epulum
 triumphale cum insigni hoc honore vespere domum ve-
 nisse. Vt vero Suetonius rem narrat, lumina haec pu-
 blici*

a) tom. 1. p. 20.

c) in *Iul. Caes. cap. 37. p. 41.*
 ed. 10. SCHILDII.

b) in *Cicerone p. 871. ed.*
 francof.

d) in *notis ad hunc SVET-*
 ONII locum.

blici gaudii sunt indicium. Antiquissimi enim moris fuit, siue priuatim, siue publice laeti aliquid obtigisset, luminibus accensis oppensisque gaudium testari: estque eius λυχνοκατίας apud graecos ac latinos scriptores creberrima mentio. Refert huc quoque DIONYS. CASSII locum, vbi Seuerum tota vrbe coronata et lumine plena, in hanc venisse commemorat e), itemque illud SVETONII de Domitiano, quod, virorum pariter ac feminarum pugnas noctibus ad hycnos edidisse imperatorem, testimonio est f). Posteriori adcommodatiora forte videntur ad rem nostram effata, quae ianuarum et arborum lucernatarum mentionem iniiciunt. Ita TERTULLIANVS, elatissimis et clarissimis lucernis vestibula obnubilata fuisse, meminit g), idemque procedit, inquit b), mulier de ianua lucernata et laureata. Arborem autem memorat ATHENAEVS exstitisse in curia tarentina, a Dionysio iuniore dedicatam, cui loco pomorum tot lampades essent, quot aequando dierum anni numero sufficerent i). Eiusdem mentionem facit MARTIALIS his verbis k):

Quan-

e) *hystor. rom. libr. 74. p. 839. ed. 10. LEVNCLAVII, cuius verba excerpta a 10. XIPI-LINO haec sunt: ἢ τε γὰρ πόλις πᾶσα ἀνθεσί τε καὶ δάφναις ἐσεφάνισο, καὶ ἰματίοις ποικίλοις ἐκεκόσμησο, Φωλί τε καὶ θυμιάμασιν ἐλαμπε, vbi tota floribus et laureis coronata ornataque variis vestibus, luminibus et suffimentis plena ex-*

splenduit.

f) *in Domit. cap. 4. p. 778.*

g) *in apolog. cap. 35. p. 303.*

edit. HAVERCAMPFI.

h) quem locum narratum vide ab ipso PASSERIO loc. excir.

i) *deipnosoph. libr. xv. cap. 19. p. 700.*

k) *libr. x. epigr. 6. p. 682.*

edit. RADERI.

*Quando erit illa dies, quo campus, et arbor, et omnis
Lucebit Latia culta fenestra nuru?*

Et PRUDENTIVS l):

*Et quae fumificas arbor vittata lucernas
Seruabat, cadit vlt Ricci succisa bipenni.*

Haec habet PASSERIVS. Nos longe antiquiorem hunc morem statuimus, de quo breuiter adhuc nostram exponemus sententiam. Primum lucernarum vsus sollemnem in sacris vetustissimarum adeo gentium ac ciuitatum quaerendum esse, valde videtur probabile. Ignem sane, diuina religione a maioribus cultum, sub persona *Vestae* laetuisse, nemini incognitum est. OVIDIVS distincte hoc ita tradit m):

Nec tu aliter Vestam quam viuam intellige flammam.
Quomodo igitur mirum alicui videri poterit, si, quod videmus egregie obseruatum a priscis religionum inuentoribus, illud potissimum sequerentur cultus diuini genus, quod naturae ignis idonea satis offerret cultori symbola? Quae vero alia haec forte credideris, ac faces et lumina? Aeternus profecto ignis ille, a Vestalibus in Vestae templis nutritus summa religione, id luculenter videtur innuere. Lucernas adpositas, apud Patrenses, Vestae simulacro narrat PAUSANIAS. *Κεῖται δὲ, inquit n), πρὸ τοῦ ἀγάλματος, Ἑστία λίθου, καὶ αὐτῆς μολιβδῶν δὲ πρὸς τὴν Ἑστίαν προσέχοντες λύχνοι χαλκοῖ, ante Mercurii signum Vestae, et ipsa marmorea: adpositae ei sunt plumbo ferruminatae aeneae*
) (3 lucer-

l) in *Symach.* libr. II. vers. 1609. sq.

n) in *Achais* siue libr. VII. cap. 22 pag. 579. edit. KVHNII.

m) *fastor.* libr. VI. v. 291.

lucernulae. Sed taceo Vestam. In facello Eumenidum celebrem fuisse apud Graecos lampadum usum, testis est AESCHYLVS o):

Σπονδαὶ δὲ εἰς τὸ πᾶν ἔνδαυδες εἰκῶν.

Libationesque aedium in perpetuum cum lampadibus sint.

Quae sane, religioni datum a veteribus, lumina offerre diis atque inter sacra in ipsa versari luce, certum efficiunt. Quidni igitur lucernarum et lampadum usum a sacris ad sollemniora profana negotia traductum esse, veri putetur simile? Citius id forte credideris, si ipsa spectes lumina atque incendia technica, quia colorum, quorum noctu demum aliqui multo lucidius exsplendescerent, pone adfixis luminibus, antiquis temporibus longe praecellentior fuit ars atque scientia. De coloribus igneis, flammeis, sanguineis, croceis, ostrinis aliisque, et horum discriminibus, facete disputat noctium atticarum auctor p), ut plane rem eum tangere arbitrer, qui in primam illuminationum originem hac ratione velit inquirere. Si recentiorem aetatem consulas, lampadum adeo diem Cereri dicatum esse, auctorem habes FVLGENTIVM, qui, *banc etiam, inquit q), mater cum lampadibus raptam quaerere dicitur, unde et lampadum dies Cereri dicatus est: illa videlicet ratione, quod hoc tempore cum lampadibus, id est cum solis feruore, seges ad metendum cum gaudio requiratur.*

o) *Eumen.* v. 1047.

p) *libr.* 11. cap. 26.

q) *mytholog.* libr. 1. cap. 10.
tom. 11. *mythographor. latinor.*
p. 42.

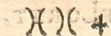
tur. Sed plura in eam rem commentari a scribendi abhorret consilio. Quare reuertar ad id, vnde paullulum deflexit oratio.

QVOD sacra sua sollemnia academiae salutis et honori consecrasset societas latina, id maxime cogitatum est, vt, quae boni ominis causa susciperentur, fausta quaeuis significarent tertii academiae seculi auspicia. Quae vt rite caperentur, ipsarum adeo originum academicarum et praeteriti temporis feliciter defluentis fuit habenda ratio, cui iuncta temporis praesentis felicitas ad futurum aperiret viam quasi et aditum. Itaque eo ordine lumina scite disposita sunt, vt fenestrae aedium superiores, portam iohanneam spectantes, praeteritorum, praesentium mediae, inferiores futurorum imagines contemplanti obiiicerent. Rei opportunitatem attulit ipsa aedium conditio, vtpote quae, media parte in exedram prouectae, eminentiori loco praesentia, quorum cura tangit adprime humanum animum, inspectanda porrigerent. Nullius autem temporis simplex adparebat significatio, sed, illustratis duobus fenestrarum ordinibus, superior rem opusque Salanae laetum exhibuit, ex quo fausta inferior academiae visus portendere. Ita fenestra tabulati superioris a porta iohannea prima serenissimi et diui principis, IOANNIS FRIDERICI, academiae conditoris munificentissimi, imaginem obtulit, quam in ara erectam sustineret DEA RELIGIO, cui adstanti aediculae imminerent verba micantia:

TE RELIGIO FVNDAVIT.

Fenestra, quae huic subiecta est, ARAM habuit,

IN

IN

in qua accensus ignis sacer tractu flammaram in
nubes euanit. Quod emblemata, inscriptum:

SIC ERIS DEO GRATA,
propter fundatoris sui pietatem ac diuinam con-
stantiam academiae natalitia deo accepta et auspi-
catissima semper fore, posteritati nunciaret felici
omine. In superiori altera simulacrum PACIS
locum obtinuit, cui florem et tranquilla debebat
academia sacra sua secularia, pro quo singulari
diuino munere neque hic deo significare grates
intermissum est. Elogium pacis hoc fuit:

TE PAX SERVAUIT.
Quod magis etiam explicare videretur subditum
huic, inferiori fenestra, symbolum, quod SACEL-
LVM ob oculos sisteret, a superiori parte tectum
proiecto clypeo, spondente securitatem ab ho-
stium impetu, quorum, quodam interposito spa-
tio, turbae profligatae et in fugam coniectae con-
spicerentur addita *ἐπιγυαφῆ*:

SIC ERIS TVTA.
Media aedificii parte, qua exedra eminet, supe-
riori fenestra serenissimi ducis terrarum vinarien-
sium et isenacens. rectoris academiae magnificen-
tissimi, ERNESTI AVGVSTI CONSTAN-
TINI, nomen, litterarum initialium ductibus
comprehensum, effulsit, imposito diademate va-
rioque cinctum circum graphico opere.
Emicuit augustum nomen, subiecta in vicem ful-
cri stylobata, in qua scriptum esset *eteostichon*:

S V B T A N T O

P R I N C I P E

A C A D E M I A

F L O R E T .

A E D E M

AEDEM referebat inferior, quatuor fultam columnis, quarum quaeuis gestaret diadema loco capituli et quodam quatuor serenissimorum academiae nutritorum sancto et inuiolabili nomine consignata splenderet, supra adscripto *chronodisticho*:

INCONCVSSA NITES AVGVSTIS FVLTA COLVMNIS:

SAECVLA NVTRICIS, TV IENA! LAETA VOVE.

Quae sunt ab utroque exedrae latere interiori fenestrae quatuor ornatu festiuo et architectonico renitebant, ut ingressis in plateam iohanneam siue e porta siue e viis cruciatis offusus splendor nouitatem rei indiceret. Ea fuit exedrae dignitas, quae constituta media aedium pars faustum et felix illud nomen omenque habuit, quod tanquam salanae academiae palladium circumdare et custodire viderentur reliquae adparatae imagines. Fulgentia ex altera exedrae parte lumina ita locata fuere, ut fenestra superioris contignationis ab exedra prima MINERVAM, nubibus velatam et infidentem exprimeret, cui suum infra subiectum templum exsplenduit, adpicto encomio:

TE MINERVA EXTVLIT.

Quamuis a praesentibus ad praeterita videatur datus hoc loco reditus, tamen Mineruam, suam protectricem et laudum suarum omnium temporum nunciam, academiam venerari et religiose colere, neminem negaturum esse, existimo. Itaque

))(5

que

que licuit perpulchre praeteritis atque praesentibus ea adiungere, quae quasi vna annorum omnium compage continua arcto copulata sunt inter se vinculo. Pendentes hoc loco spectantium oculos fixit emblemata inferius, quod, aestuante et spumante oceano, NAVEM delatam ad portum, in tranquillitate constitutam, cum addita epigrapha:

SIC ERIS MYSIS PERVIGIVM

subiiceret visui. Quam enim pollicetur Minerva musis securitatem, eam inter tot imminetia Martis pericula Ienae hanc praestituram esse, fuit non dubium tunc, nunc sane confirmatum sperato euentu laetissimo. Fenestra tandem ab ea parte superiori altera VIRGO conspecta est, quae tubi visorii obiectu vallem, atque in hac TRIVMPHANTEM IENAM seruaret oculo, augurio interprete:

TE POSTERI COLENT.

Quod quam praefagiret academiae perpetuitatem fenestra subiacente declaratum est. In hac enim AETERNITAS, regio exornata amictu, regalia manu et capite gestavit insignia. Quumque inter sidera caput extolleret, in profundum quasi prospectans pendentem sub se terrae globum intueri visa est, voto comite:

SIC ERIS AETERNA.

HAEC erat rerum atque imaginum varietas, quae detineret ingentem spectantium multitudinem

nem. Hospites et Sodales aestumatissimi e conducto ad id tempus conclauī spectauere sibi obiecta lumina, vbi et cocto fabarum exoticarum potu, et magis in septentrionem vergente vespera, coena quoque, ne mora sine Baccho et Cerere contemplandae rei satietatem pareret, oblectati sunt. Tantum tamen abfuit, vt hac saporum dulcedine ad detinendos et demulcendos animos opus esse videretur, vt potius propter spectaculi variam et distinctam pulchritudinem sodales pariter ac spectatores facile admodum mora falleret. Neque tamen haec sola fuere commorandi suadelae et inuitamenta. Quamprimum domus ardere visa, tubicines in summo aedium collustratarum tabulato constituti, impulsis tympanis resectisque alternis cantibus, ruperē interiecta silentia. Et ita consummata fuit haec quoque huius diei simulque totius sacri latini sollemnitas, cuius ad secula transmittō, nunquam intermorituram, memoriam. Grati hoc sane sui in academiam nutricem animi monimentum societas extare voluit, quod quoque, si quid fortasse sit, in quo non plane suum aequarit debitum, facilem parabit ipsi neglecti officii veniam. Sed ita cumulata est laudibus, vt deprecatorem magis quam laudatorem ad posteritatem delegari me cupiam. Certe habuit vberimos conatum fructus, aut, quod aequē dixerō vere, tanta his partae benevolentiae documenta, quanta voto expetere licuit. Vt nouos videlicet demiraretur laborum suorum patronos, quosdam generis et personae excellentia elatos in honorum fastigia viros, litterarum Maecenates et fautores,

in

in collegium cooptare decreuerat. Quod adeo votis consequuta est, vt, qui creati essent consilio libero collegae societatis honorarii, precibus et voluntati sodalium satis omnino facerent. Dedere autem, submissa rogati obseruantia, societati splendida sua nomina:

Vir perillustis atque excellentissimus, ANDREAS SAMSON A BIECHLING, Sereniss. duci Meinungenfi a consiliis intimis, rel.

Vir perillustis atque excellentissimus, FRIDERICVS AB HENDRICH, Sereniss. Saxo-Vinariensis ducis sacri senatus superioris praeses alter; et a consiliis regiminis intimis.

Vir perillustis atque excellentissimus, GOTTFR. NONNIVS, I. V. D. Sereniss. Saxo-Vinariens. duci a consiliis intimis et aerarii Vinariensis director.

Vir perill. atque excell. IO. POPPO GREINER, Sereniss. Saxo-Vinar. duci a consiliis intimis.

Vir perillustis et experientissimus, CAROLVS FRIDERICVS KALTSCHMIED, philosophiae et medicinae, doctor, sereniss. ducis Saxo-Vinariensis et Iesenacensis consiliarius intimus cameral. sereniss. March. Brandenburgico - Culmbacensis et sereniss. Landgr. Hasso - Darmstad. Consil. aulicus et medicus, anatom. Chirurg. et Botanices Prof. publ. ordinari. Comes palatin. caesareus, acad. imper. natur. curiosorum collega, acad. elect. Mogunt. scientiarum vtil. adfessor, physicus prou. Ienens. facult. medicae senior.

Vir magnificus et summe reuerendus SIGTSMVNDVS BASCHIVS, sanctior. discipl. doctor et sacrorum in aula, vrbe et ducatu Vinariensi antistes.

Vir

Vir celeberrimus ANGELVS MARIA BANDINIUS,
bibliothecarius Florentinus.

Reliquum est, vt hospitum et sodalium adhuc fiat mentio, qui suo conuentu atque praesentia adeptam a maioribus gloriam in dies amplificant, et quorum potissimum voluntate et opera sacra latina instituta atque peracta sunt. E quibus ipse primo loco nominandus est director societatis grauissimus, vir excellentissimus, IO. ERNESTVS IMMANUEL WALCHIVS, philof. doctor log. et metaph. professor ordinarius, societatum romanae arcadicae et florentinae columbariae collega, cuius immortalis seruabitur apud posteros maximorum in societatem latinam meritorum memoria. Proferuntur liberalitatem ac benevolentiam fautoris sui exoptatissimi sodales, vtque, ipso dirigente et administrante latinam rempublicam, diutissime societas floreat, vota concipiunt sincero pectore. Non minus ephori sui, Viri excellentissimi et consultissimi FRIDERICI CAROLI WALCHII, I. V. D. et professoris publici, scabinorum collegii adfessoris et societatis florentinae columbariae collegae praedicant in se summam humanitatem et summa studia; cui bene ominentur D. O. M. laetissimaque in posterum etiam virtutis commoder praemia.

Sequuntur SODALES tam HONORARII:

Vir summe reuerendus ac magnificus, IO. GEORG. WALCHIVS, sanctioris disciplinae doctor et professor primarius: serenissim. Saxoniae ducum et margrauii Brandenburg. Onoldini a consiliis sacris, ciuium Meiningensium, Gothanorum, Altenburgensium et Onoldinorum inspector, sui ordinis et academiae Ienensis senior.

Vir

Vir illustris atque excellentissimus, CHRIST. GOTTL. BVDERS, iurium doctor, iuris publici et feudalis ac historiarum professor ordinarius, serenissimorum Saxoniae ducum a consiliis aulae, collegii iuriconsultorum senior in academia Ienensi.

Vir illustris atque excellentissimus, IO. CHRISTIAN. STOCKIUS, philos. et artis salutaris doctor, medicinae theoreticae professor ordinarius sereniss. Saxo-Vinar. duci a consiliis aulicis, academiae naturae curiosorum collega.

Vir excellentissimus atque celeberrimus, SIGISMUND. LEBRECHT. HADELICHIVS, linguar. orientalium in acad. Erford. professor publicus extraord. acad. electoral. Moguntinae scient. vtilium ab epistolis.

Vir excellentissimus et celeberrimus, IO. WUNDERLICHIVS, iurium doctor et professor publicus.

Vir summe reuerendus atque amplissimus, EHREGOTT NICOLAUS BAGGE, sanctior. discipl. doctor, senat. sacri Ienens. adfessor, facultat. philosoph. adiunct. ad aed. Ioann. primus et ad aed. Mich. quartus verb. diuin. minister societ. teuton. sodalis ordinarius.

Vir illustris atque generosissimus, CAROL. GERARD. DE KETELHODT, eques megapolitanus et schwarzburgicus iuris vtriusque doctor, sereniss. principis Schwarzburg. regiminis adfessor et societatis teutonicae Ienensis sodalis honorarius.

Vir consultissimus, CAROL. AVG. TITELIVS, iuris vtriusque doctor.

Vir praecellentissimus atque amplissimus, IO. GOTTFR. MÜLLERVS, philosophiae ac liberalium artium magister et bibliothecae academ. Ienens. praefectus, societa-

cietatum latinae ienens. senior, teutonicar. regiae
gottingens. itemque ienensis sodalis.

Vir praecellentissimus atque amplissimus, IO. GOTTL.
WALDINVS, philosophiae doctor et facultatis philo-
sophicae adiunctus.

Vir praecellentissimus atque amplissimus, IO. FRICKIVS,
philosoph. magister et gymnasii vinariensis conrector.

Quam ORDINARII, viri generosissimi, nobilissimi
doctissimique :

AVG. GOTTFR. CRAMERVS, Schmonensis Thuring.
CHRIST. ADOLPHVS TROEBSTIVS, Vinariensis.

CHRISTIAN. GVIL. SCHNEIDERVS, Vinariensis.

ERNEST. SAM. CHRIST. RVDORFIVS, Vinariens.

IO. GOTTWALT NEVBERTVS, Borkslebia-Schwarzburg.

IO. GOTTWALT HENNIGIVS, Gera-Variscus.

IO. NICOL. MOECKERTVS, Schwarzburgicus.

IO. CHRIST. BERTHIVS, Roemhildensis.

FRID. EMAN. WIESINGERVS, Berolinensis.

IO. ADAMVS EMMRICH, Salzunga-Meinungensis.

CAROL. BENIAM. ACOLVTH, Dresdensis.

IO. CHRISTIAN. HOIERVS, Vinariensis.

IO. CASPAR. HOIERVS, Vinariensis.

CHRISTIAN. LVDOVIC. DE WARNSTAEDT, eques
megapolitanus.

ADOLPH. CHRIST. ERN. AB VFFEL, eques misnicus.

IO. CASPAR. STEPFIVS, Suinfurtenensis.

IO. PHILIPP. SAELZERVS, Isenacensis.

IO. CHRISTIAN. GVIL. RVDORFIVS, Isenacensis.

IVSTI-

IUSTINVS SCHNEEGASS, Gothanus.
 IO. CHRIST. WUNDERVS, Vinariensis.
 IO. FRIDERIC. WUNDERVS, Vinariensis.
 IO. CHRIST. FRID. STOCKIVS, Ienenfis, medici-
 nae doctorandus.
 IN. ERNEST. ROMANNVS, Durlacensis.
 IO. ERHARD. GVIL. DIETZIVS, Durlacensis.
 CHRISTOPH. FRID. LVDWIG, Geranus.
 IO. CHRISTOPH. HOFMANNVS, Schwarzburgicus.

Tandem debitas societati illustri pro demandato
 scribendi munere et pro suo in me studio ipse per-
 soluo gratias summas et publicas, vtque mihi pergat
 fauere, enixe obsecro.

VOTA

VOTA SECVLARIA
PRO
ACADEMIA IENENSI
SOLLEMNI RITV NVNCVPANDA
INDICIT
SOCIETAS LATINA

A

QVVM Romae P. Sulpicius Galba, bellum Philippo, Macedonum regi, indicendum esse, ratus, eam rem ad senatum retulisset, is, LIVIO a) teste, decreuisse, dicitur, *vt consules maioribus hostiis rem diuinam facerent, cum precatione ea: QVAM*

REM SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS DE REPUBLICA DEQVE INEVNDO NOVO BELLO IN ANIMO HABERET, EA RES VTI POPVLO ROMANO SOCIISQVE AC NOMINI LATINO BENE AC FELICITER EVENIRET. Facto hoc senatusconsulto reque diuina rite peracta, consul, conuocata concione, populum, vt, quae patres ea de re censuerint, iuberet, adhortaturus, *huius, inquit, vobis sententiae non consul*

a) *libr. XXXI. cap. 5. tom. III. p. 514. ed. DRAKENBORCHII.*

ful modo auctor est ; sed etiam dii immortales, qui mihi sacrificanti precantique, UT HOC BELLUM MIHI, SENATVI VOBISQVE ET SOCIIS AC NOMINI LATINO, CLASSIBVS EXERCITIBVSQVE NOSTRIS BENE AC FELICITER EVENIRET, laeta prosperaque omnia portendere. b) Solebant nempe romani, in rebus praesertim magnis et difficilioribus, nihil facile sine sacrificiis fuscipere deorumque suorum voluntatem et mentem aruspicum ope explorare, additis simul precandi formulis: QVOD BENE VORTAT REIPUBLICAE, QVOD DII BENE VORTANT, FORTV- NENT, SECVNDENT, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIXREIPUBLICAE SIT, et quae alia erant eiusmodi votorum sollemnium genera. c) In his vstatis precandi formulis principem fere ea obtinebat locum, qua senatum romanum eo tempore, quum de bello Macedonico ageretur, vsum esse, legimus: UT EA RES BENE AC FELICITER EVENIRET. CICERO enim, eam se comitiis centuriatis, quibus L. Muraenam consulem renuntiauerit, *more institutoque maiorum* vsurpasse, non solum testatur; sed eandem quoque *sollemnem comitiorum precationem* esse, dicit, *quae tantam in se habeat vim, quantam reipublicae dignitas postularet.* d) Idem confirmat PLINIVS, apud quem

A 2

TRA-

b) libro memorato, apud LIVIVM, cap. 7. p. 519.

c) conf. BARNAB. BRISONIVS *de formulis sollemnib. pop. rom. libr. 1. p. 60.* edit. CONRADI.

d) quae precatus sum a diis immortalibus *more institutoque*

maiorum illo die, quo auspicio comitiis centuriatis L. Muraenam consulem renuntiaui, ut ea res mihi magistratuique meo populo plebique romanae bene atque feliciter eueniret, eadem precor ab iisdem diis immortalibus cet. et paullo post: quod si illa sollem-

nis

TRAIANVS imperator hanc, comitiis pariter ac quibus-
cunque rerum bene gerendarum auspiciis consecratam,
formulam adhibet, *candidatosque nominaturus*, deos
precatur, vt *ordinatio comitiorum* BENE AC FELI-
CITER EVENIRET senatui, reipublicae et ipsi impe-
ratori. e) Neque vero desunt alia in priscis scriptori-
bus exempla, quae formulae huius in comitiis, in sa-
cris; aut si quid pro reipublicae salute agendum erat,
frequentem vsum satis et abunde demonstrant. Apud
LIVIVM f) Metellus, postquam multa contra censo-
rum morosam seueritatem grauiter dixerat, hos adfatus,
quod in omnibus fere, inquit, *precationibus nuncupa-*
bitis verbis: VT EA RES MIHI COLLEGAEQVE
MEO BENE ET FELICITER EVENIAT, *id ita, vt*
vere, vt ex animo velitis euenire. Quum Carthagi-
niensibus bellum inferendum esset, latum more con-
sueti ad populum: *vellent, iuberent, populo cartha-*
giniensi bellum indici, habitaque dein belli causa sup-
plicatione per urbem, adorati dii, VT BENE AC FE-
LICITER EVENIAT, *quod bellum populus romanus*
iussisset. g) Quum porro contra Perseum, Macedo-
num regem, bellum Romae adpararetur, priusquam
hoc

nis comitiorum precatio, consu-
laribus auspiciis consecrata, tan-
tam habet in se vim et religio-
nem, quantam reipublicae digni-
tas postulat, idem ego sum pre-
catus, cet. orat. pro Muraena
cap. 1. tom. II. part. II. eius
orationum, p. 5. ed. GRAEVII.

e) nam quod precatus es, vt
illa ipsa ordinatio comitiorum
BENE AC FELICITER E-

VENIRET NOBIS, REIPV-
BLICAE, TIBI, nonne tale est,
vt nos hunc ordinem votorum
conuertere debeamus, panegyri-
co, cap. LXXII. p. 356. ed.
SCHWARZII.

f) libr. XXXX. cap. 46. tom.
V. p. 527.

g) legatur LIVIVS libr. XXI.
cap. 17. tom. III. p. 380.

hoc fieret, consulibus designatis P. Licinio Crasso et C. Cassio Longino id negotium dedit senatus, ut, quo die magistratum iniissent, hostiis maioribus rite mactatis, precarentur, *ut, quod bellum populus romanus in animo haberet gerere, ut id prosperum eveniret.* *b)* Non necesse esse, videtur, plura ea de re testimonia, ab aliis iam, nominatim a BARNABA BRISONIO *i)* collecta, hic in medium adferre. Addidisse sufficiat unicum ex *orationis ad Caesarem de republica ordinanda* AVCTORE, *k)* quem plerique SALLUSTIUM, alii alium faciunt. *Ceterum, ait is, deos immortales obtestor, uti, quocumque modo ages, ea res tibi rei que publicae prospere eveniat.* Atque eandem hanc sollemnem precationis formulam, quum bellum Philippicum ineundum esset, non senatus solum consulibus, sacra facturis, praescribit; sed etiam, quum postea populus bellum id iussisset, supplicatione a consulibus in triduum indicta, dii circa omnia puluinaria obsecrati sunt, *quod bellum cum Philippo populus iussisset, id bene ac feliciter eveniret, ut LIVIUS l)* disertis verbis refert.

FIT igitur Romae eo tempore ex senatus decreto sollemnjs illa ac maxime religiosa precatio, ut arduum hoc negotium non solum senatui et ciuibus; sed etiam

A 3

b) apud LIVIUM *libr.* XXXXII. *cap.* 28. *tom.* V. p. 643.

i) loco memorato, ubi familia effata ex CAESARE *de bell. gall. cap.* XXV. PAVTO, *trinum. act.* I. *scen.* 2. v. 2. CICERONE *libr.* VIII. *epist.* 8. *ad famil. libr.* XVI. *epist.* 21. et

PETRONIO *cap.* LXXVII. proferuntur.

k) *tom.* II. *operum SALLUSTII* p. 204. ed. HAVERCAMP.

l) *libr.* XXXI. *cap.* 8. *tom.* III. p. 520.

SOCIIS AC NOMINI LATINO bene ac feliciter eueniat. Nemini potest; aut debet esse incognitum, veteris Latii incolas, in societatem cum romanis adscitos, ab his multa egregia iura ac priuilegia obtinuiffe *m*) inque sociis reliquis, tam exteris; quam italicis, omnium praestantissimos ac nobilissimos habitos *n*) ac modo SOCIOS LATINOS, modo SOCIOS LATINI NOMINIS: item SOCIOS NOMENQUE LATINUM; aut SOCIOS AB NOMINE LATINO fuisse nuncupatos. *o*) De horum sociorum salute romani tempore huius ineundi belli tanto magis erant solliciti; quo illustrioribus documentis non solum antea; sed etiam tunc fidem eorum perspexerant, et quo exploratius esse, videbatur, maximam sociorum horum felicitatis partem a reipublicae romanae incolumitate et prospero rerum eius statu esse expectandam. Neque vero non ipsi focii, quam arcto vinculo cum reipublicae flore salus eorum coniuncta esset, agnouere eamque in rem nullum facile studii officiique erga romanos genus desiderari in se, passi sunt; sed publice gratam pro tot tantisque in se collatis beneficiis mentem sunt testati. Patet id cum ex priscis fide dignissimis scriptoribus; tum ex permultis, a PETRO MARCELLINO CORRADINO et IOSEPHO

ROCCO

m) legatur, praeter ceteros, CAROLVS SIGONIVS *de antiquo iure ciu. rom. libr. 1. cap. 2. p. 473.*

n) vid. MANVTIVS *de ciuitate rom. tom. 1. thes. ant. rom. GRAEVII, p. 20.* de ipsis vero Latii populis, eorum historia et fati PETRVS MARCELLINVS CORRADINVS et IO-

SEPHVS ROCCVS VVLPIVS, opere, quod *vetus Latium profanum et sacrum* inscriptum, X. tomis Romae ab anno MDCCCIII. vsque ad annum MDCCCXXXV. in lucem publicam prodit.

o) conferantur SIGONIVS et MANVTIVS, *locis modo memoratis.*

ROCCO VVLPPIO p) congeſtis, litteratis lapidibus, qui egregia honoris monumenta, a latinis fociis tam reipublicae, conſulibus, praetoribus; quam imperatoribus, aliisque praeclare meritis viris et patronis ſtatuta, ad poſteros detulere. Idem factum eſt non ſolum ab aliis Italiae et prouinciarum ciuitatibus, q) quando ſe intelligebant beneficiis ornatas a republica; ſed etiam ab iis Latinorum et exterorum ſocietatibus, quae, numinis colendi gratia, coire olim; aut alias ob cauſſas congregatae ſolebant, et quales fuere CVLTORES HERCVLIS apud GRVTERVM r) et FABRETTVM s) CVLTORES IOVIS ARKANI apud MVRATORIVM: t) CVLTORES BONAE DEAE apud eundem: u) CVLTORES IVNONIS in oppido quodam Latii, *Laurolauinium* dicto, apud REINESIVM x) et in *codice*

A 4

Theo-

p) opere laudato.

q) in eiusmodi monumentis, a fociis latinis pariter, ac aliis honoris cauſſa poſitis, frequentes ſunt formulae: OB MERITA apud GRVTERVM p. CCCCXVIII. 5. CCCCXXII. 3. MVRATORIVM CIOII. 3. CIOCVIII. 2. 3. CIOCVIII. 4. CIOCXVI. 6. OB INSIGNEM EIVS BENEVOLENTIAM apud GRVTERVM CIO LXXXIII. 3. OB EXIMIVM IN MVNICIPES SVOS AMOREM apud eundem p. CCCCLIII. 8. OB INSIGNIA EIVS GESTA p. CCCCLX. 4. OB INSIGNIA

BENEFICIA p. CCCLVII. 5. OB AMOREM EIVS ERGA SINGVLOS VNIVERSOSQUE p. CCCLXXXVIII. 3. OB MERITA ET AMOREM, QVEM ERGA ORDINEM ET CIVES EXHIBET, apud MVRATORIVM p. MCXVII. I. OB INSIGNIA IN VNIVERSOS COLLATA BENEFICIA, apud eundem p. CIOCX. I.

r) p. CCCXV. 7.

s) *inſcript. domeſt.* p. CCCCXVIII.

t) p. CLXXXI. 7.

u) pag. ead. num. 9.

x) *ſyntagn. inſcript.* p. 637.

Theodosiano, y) quo hi Iunonis cultores *societatis* nomine insigniuntur, et cum HERCVLIS CVLTORIBVS, qui Herculi, vti alii apud FABRETTVM z) Siluano, decuriatim sacra fecere, comparantur. Ab his diuersi erant socii monimenti cuiusdam communis, quorum meminit inscriptio GRVTERIANA a) eosque gratos se erga curatorem suum praeuisse, perhibet OB PIVM OFFICIVM INDVSTRIAM ERGA SOCIOS.

TERTIVM aetatis suae florentissimae seculum optimis, vt omnes boni confidunt, auspiciis breui adtinget ACADEMIA IENENSIS, optima illa ingeniorum nostrorum mater. Videtis iam, OPTIMI CIVES, splendidum et operosum sollemnium secularium adparatum meritoque vos laetamini, vestrum academicae vitae curriculum in ea incidisse tempora, quae in tanto armorum strepitu tot festivae adclamationes: tot effusae et exsultantis laetitiaе monimenta: tot religiosae et nunquam antea a VOBIS visae caerimoniae ad vltimam posteritatis memoriam nobilitabunt. Audiulistis vsitatam illam veteris Latii et rerum maximarum auspiciis adstrictam formulam. Hanc suam auspiciatissimo isto tempore facit ACADEMIAE NVMINI DEVOTA SOCIETAS LATINA ac more institutoque maiorum precatur VTI HOC SACRVM SECVLARE SENATVI ACADEMICO NOSTRAE REIPVBLICAE AC SOCIIS NOMINIS LATINI BENE AC FELICITER EVENIAT. Audiulistis sociorum latinorum magnam erga rempublicam fidem ac pietatem gratique eorum
pro

y) leg. 46. de curs. publ. imperator. Val. Theod. Arc. COSS.

z) inscript. domesticis, p. CCCCXXXVIII.

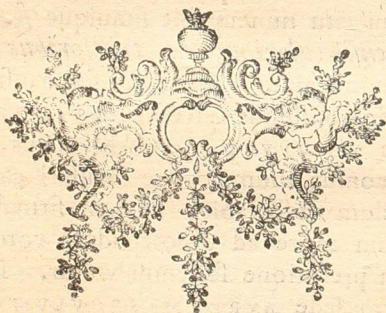
a) p. IOLXXXIII. 15.

pro collatis in se beneficiis animi documenta contemplati estis. Piam hanc ac laudabilem consuetudinem imitabitur **LATINA SOCIETAS**, quae, quot honoris et dignitatis accessiones ex huius academiae flore fecisse se, videt, tot certe, easque sanctissimas, in ea colenda iamdudum sibi indixit leges. Sacris igitur, quae propediem academia peraget, secularibus pia vota adiunget nostra societas et laetissimum hunc diem votiuis plausibus et, quibuscunque potest, gaudii et summae erga beneficam suam matrem obferuantiae signis excipiet. Ut vero omnia auspiciato fiant, director noster **IO. ERNESTVS IMMANVEL WALCHIVS**, oratoris prouinciam imponi sibi passus, societatis nomine vota pro academiae ciuiumque salute sollempni ritu nuncupabit simulque *summam academiae Ienensis gloriam ex tristioribus eius fatis* publice demonstrabit. Oratione finita, surget vir illustris ac generosissimus **ADOLPHVS CHRISTIANVS ERNESTVS AB VFFEL**, eques Misnicus, sodalis noster nobis coniunctissimus, ac seculari carmine praeteritum seculum obsignabit, futurum firmabit veterumque Quiritum more ad exposcendum voto, ad commendandum preceatione sollempni vtetur. Exposcet pro hac musarum sede **AVREVM SECVLVM**: commendabit eam dei optimi maximi curae ac prouidentiae, ne vnquam litterata haec respublica, quae per bina secula floruit, detrimenti quid capiat. Sacra haec secularia ad d. **IIII. februar.** hora **II. pomeridiana** in templo academico celebrabuntur, quibus vt serenissimorum Saxoniae ducum et rectoris academiae magnificentissimi legati perillustres, academiarum delegati magnifici, magnificus academiae prorektor, eiusdem magnificus prorektor designatus, illustrissimi comites,

venerandi patres conscripti, societas teutonica amplissima, hospites omnium ordinum honoratissimi ac comilitones generosissimi nobilissimique frequentes interesse: praesentia sua honorificentissima festum hunc diem splendidiorem efficere ac vtrique votorum societatis interpreti audiendi studium et suffragandi voluntatem comprobare velint, sodales omnes enixe optant ac ea, qua decet, ratione precantur. Ienae d. xxviii. ianuar. anni secularis c1c1ccclviii

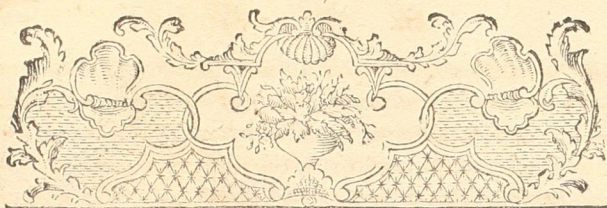
ORATIO

ORATIO
SECVLARIS

HABITA

A SOCIETATIS DIRECTORE

IO. ERN. IMMAN. WALCHIO

ORATIO

BENE ac sapienter maiores nostri, AUDITORES, statuerunt, aduersa ex secundis, ex aduersis secunda nasci haud raro solere inque aduersissimis rebus occultam numinis vim tam luculenter tamque manifesto sese prodere, vt in ipso acerbissimo calamitatis publicae sensu publicae futurae felicitatis praesensio et certissimum quoddam salutis augurium saepe latere videatur. Verissime haec dicta esse, quod gentis, quod urbis; quam nostrae academiae, exemplum hac tam exoptata luce magis confirmat? Et quando; aut vbi fuerat conuenientius, hanc diuinae prouidentiae legem in memoriam vestram reducere; quam hoc laetissimo die, de quo non inuidi modo; sed et amici dubitarunt, inter tot imminentes procellas ac tempestates VOBIS, PATRES CONSCRIPTI, VOBIS, OPTIMI CIVES, laetum ac serenum posse illucescere? Illuxit tamen, PRAESTANTISSIMI AUDITORES, illuxit non sine summo omnium gaudio hoc cunctorum votis diu exoptatum sidus, illuxit nobis tam beneficum tamque salutare, vt, vtrum splendidissimum eius fulgorem; an prouidam numinis de eo curam magis admirer, ipse me nescire, lubentissime fatear. Quam si mecum reputo, si pa-

si patriam nostram et adiacentes vrbes ac regiones, velut in communi quodam theatro, ob oculos mihi sisto, si subitas atque improuisas in finitimis prouinciis rerum vicissitudines mente circumspicio omnes, miracula profecto hodie ostendis, BEATISSIMA ACADEMIA. Adeste mihi, O CIVES, et miramini mecum vrbem et academiam, in mediis calamitatum fluctibus saluam atque incolorem: in extremo prouinciarum discrimine tutam: in summis, quibus vndiquaque circumfusa est, periculis laetam ac tranquillam. Quocunque enim incidunt oculi, vbique fere circumstant, quae vel audacem frangere fulgentissimumque rhetoris os confundere debeant ac deterrere; in te contra, ACADEMIA, intento ac defixo laetissima omnia sese mihi offerunt, vt vix se capiat animus: vix ferendae laetitiae par esse videatur. Illinc Mars impius, caedem anhelans et furens, ad cruentissima mortis spectacula inuitat: hic musarum alumni ad aras et templa, ad suauissimas pacis artes vocantur: illinc clamor castrensis omnium circumsonat aures et classicum palpitantem ciuis animum nouo pauore percutit, hic festiua hilaritas et sumtuosus nouae et numquam antea visae caerimoniae adparatus mentes recreare omnes et spiritu solito maiori animare videtur: illinc lamentantium et morientium suspiria, hic adclamantium et congratulantium voces audiuntur: illinc flumina largo occisorum cruore tepent et campi, caedibus contecti, sanguinem humanum, vt aquas, hauriunt, hic plateae, vici, fora pietatis feruent calore: illinc furor bellicus diruit aedes, tuguriis relictis, stant incolae derelicti, tormentorum fulgura et fragores omnia miscent, tremit terra, exalbescunt ciues metu, cadunt oculi, vultus, verba, conticescunt omnia ob minacem et truculentam Martis frontem, ob furialem dimican-

tium

tium strepitum, hic tuta omnia et tranquilla : vigent litterarum studia : salua est inter arma, velut altera Delus, * academia : inter regum et principum meditationes campestris hoc ancile non mouetur : nullam vim, nullam manum violentam et sacrilegam hoc timet palladium.

DEI hoc opus, hoc munus est, PRAESTANTISSIMI AVDITORES. Huius numine maria, terrae, pax, bella reguntur : huius nutu extabescunt robora corporum, dilabuntur vires animorum : huius imperio dissipata quoque est atrox et saeva illa tempestas, quae te nuper, sacra tua sollempnia paraturam, OPTIMA ACADEMIA, adoriri videbatur. Quanta profecto, quanta secundioris tuae fortunae fiducia esse potest, si deum ipsum res tuas tam prouide, tam sapienter moderari, si tuis eum sacris et religiosae caerimoniae fauere, si tibi sua ope, suo auxilio tam praesentem eum ac manifestum cognoscis, quam caelum ac sidera insidet. Macte, macte, ACADEMIA, hac tua diuinitus tibi data felicitate, macte eadem, quae et tua est, PRAESTANTISSIMA SOCIETAS. Et iure quidem meritoque in hoc communis gaudii consortium venisse te omnibus bonis, et qui tibi bene cupiunt, videberis. Si enim tuam quaeris salutem, vnde maius et firmiter tibi praesidium ; quam ex hoc musarum templo, erit expectandum ? Si parentibus fausta quaeuis precari, fas esse, ducis, quidni pro hac academia, pro tua, inquam, tam

* Vide CICERONEM *libr. Manil. cap. 18.* Adde ill. EZECH. SPANHEMIVM *de usu orationum, part. 2. p. 453.* edit. et *praest. numism. diss. VIII. GRAEVII, coll. orat. pro lege p. 639. sq.*

tam benefica matre, in cuius sinu foveris et crescis, vota certatim nuncupares? Si aequum est, ut eos colamus, a quibus beneficiis nos auctos intelligimus, cui religiosiorem grati animi sponsonem debes; quam huic reipublicae litterariae, optime de Te meritae? Si rerum primordiis certissima de futuris omina inesse solent, unde verius felicitatis tuae augurium: unde meliora rerum bene gerendarum auspicia petes; quam ex hoc sacro musarum campo? Si ipsam denique tuam laudem ex gloria: tuum florem ex incolumitate huius academiae, uti fas est, metiris, quid ad futuram commendationem opportunius: quid ad famam certius: quid ad prosperrimum rerum tuarum statum tutius accidere tibi potuit; quam, quod fatorum indulgentia concessum nobis omnibus est, auspiciatissimum sacrorum secularium tempus? Perfice nunc coepta sacra, academiae huius numini deuota SOCIETAS, et ita perfice, ut, quum nemo in hac vrbe inueniatur, cuius oculis non laetissimum sit, faustissimae huius lucis, magnae huius festiuitatis conspectu impleri, eandem tibi mentem deum benignissimum dedisse, cognitum fiat ac manifestum. Perfice sacra tua et ita perfice, ut, quum venerit aliquando tempus, quo posterius visere visendaque tradere minoribus suis haec sollemnia gestient, academiae gratulaturi, alternis quasi votis tibi simul gratulentur: matri, quod accepisse, filiae, quod dedisse visa sit tot sollemnia summae reuerentiae ac intensissimi gaudii pignora. Perfice sacra tua et ita perfice, ut, si faustissimas vniuersae ciuitatis et vniuersi pene litterati coetus adclamationes legerint futura secula, his et tua, id est pietatis, voce subscriptum esse, videant. Vtinam vero, mihi, votorum tuorum interpreti, digna te, digna VOBIS, AUDITORES, contingeret oratio. Vtinam tanta

ta

ta mihi esset dicendi vis, quantam huius diei celebritas: huius splendidissimi congressus dignitas: huius academiae laudum amplitudo eiusque meritorum copia iure quodam suo postulant. Imperata quidem faciam; laborabo autem, ut, si minus vestrae, **AVDITORES**, de me expectationi satisfecero, quantum orationi splendoris facundiae inopia detraxisse; tantum certe commendationis pio rectoque dicentis animo eidem accessisse videatur luculenterque adpareat, quae ego dixi, haec me non simulationi; sed veritati; quod vero dixerim, hoc non arrogantiae; sed tuae voluntati, **PRAESTANTISSIMA SOCIETAS**, vnice me dedisse. Verum quid ego dicam? Celebrabo hodie academiae nostrae laudes? Extollam multis verbis eius in litteras a duobus seculis maxima et immortalia merita? Nae, qui haec digne fatis et, ut par est, praedicare vellet, hunc magnae esse confidentiae, oporteret, si conaretur: facundiae, si posset.

EQVIDEM non mihi modo; sed omnibus hodie enitendum reor, ne quid de academia nostra ita dicant, ut idem illud de omnibus aliis dici simul ac praedicari potuisse, videatur. Habent academiae commune quoddam laudis argumentum. Monstrant viros clarissimos, magna reipublicae litteratae lumina, quibus illustratas se ac nobilitatas, mirifice, nec sine causa, gloriantur. Praedicant sua in litteras merita et, quanta ea sint, quam late sese per omnes diuinae ac humanae sapientiae partes diffundant, operose, neque immerito, ostendunt. Laudant fortunae secundioris, qua a longissimo tempore usae sint, constantiam, et qui cuique honores, quae dignitatis accessiones, quot ornamenta omni aetate contigerint, solent exponere. Verum, ex ipsis calamitatibus

ratibus summae laudis documenta capere : tristiora fata, tamquam totidem firmissima publicae felicitatis praesidia numerare : ex infestis casibus inuidendam paene diducere gloriam : in his absconditam aliquam e caelo dimissam vim, academiae salutarem, reperire, hoc profecto tibi soli, nescio, an, praeter te, vlli, PRAESTANTISSIMA ACADEMIA, contigisse, videtur. Mirum hoc VOBIS erit, OPTIMI AUDITORES, vtramque fortunam in hac vrbe congregari : aduersam in academiae nostrae salute tuenda et conseruanda secundioris vires eiusque in illam fauorem ac vigilantiam experiri. Itaque rogo vos et precor, vt me, de hoc argumento, DE SVMMA, inquam, ACADEMIAE IENENSIS EX TRISTIORIBVS EIVS FATIS GLORIA dicentem, attente ac beneuole audiat. Si magna fortuna hoc habet, vt nihil tectum occultumque ferat : si intimos recessus recludit omnes : si etiam aduersa famae noscenda proponit, nihil profecto academiae nostrae erit adcommodatius ; quam penitus inspicere : posterisque in eius calamitatibus contemplandam sisti : nihil vobis aequae ac mihi erit optatius ; quam, si quid aduersi passam eam cognoueritis, hoc ipso eius laudibus materiem campumque praesterni.

QVOCVNQVE mentem et oculos circumfero, AUDITORES, siue tempora, quibus academia nostra primam adspexit lucem ; siue recens eam natam et in cunis quasi adhuc vagientem ; siue adultam mihi proponam, nouum quasi videre mihi videor campum, quot prouidentiae diuinae vestigiis ; tot certe perennibus, quibus diu iam consecrata est, gloriae monumentis signatum. Vix purior de rebus diuinis doctrina emergere : vix salutare hoc lumen spissas illas nubes, quibus christianus terrarum orbis offusus velut in sempiterna

B

aliqua

aliqua nocte per multa secula iacuit, dispellere coeperat, quum hostes cateruatim et magno cum impetu vndiquaque irruerent et, vel noui solis fulgore excaecati; vel intempestiuo furore abrepti, caelum quasi petere viderentur. Ex hac parte miscere visi et turbare omnia: illinc simulato pacis et amicitiae studio alios fallere: hinc sanctissimum religionis nostrae templum armata manu adoriri, illinc clandestinas parare insidias: hinc incautos fraudibus, illinc metu timidos a recta via abducere: hinc vi et ferro minitari: illinc callidis artibus animos delinire et illitos cibus hamos, opertos praeda laqueos, obicere. Res prospere ipsis et ex voto cessit, summumque fuit periculum, ne sideris nostri, vix adparentis, lux in suo quasi ortu saeva et atroci tempestate penitus interciperetur. Ne quid deesset ad magnam hanc et deplorandam sacrae reipublicae calamitatem, ii ipsi, qui veritati locum dederant, grauissime inter se dissidebant, et, quorum caussa in summum iam discrimen fuerat adducta, inter hos, fato quodam, acerbissimae lites excitabantur. Quid vero magis sanctioris coetus exitium poterat portendere; quam intestinum hoc et domesticum malum, quod, velut pertinacissima tabes, vires, iam satis eneruatas, magis magisque debilitabat? Ita vero alia clades aliam sequebatur, aliud post aliud letale vulnus infligebatur sanctissimae nostrae religioni, et duo quasi fulmina, foris alterum, alterum intus, hoc sacrarium videbantur percellere. Hominum quidem iudicio inopinatum hoc et minus opportunum erat tempus condendae huius academiae; sed a deo sapientissime praestitutum, vt ex praesentissimo in tantis periculis et paene mirabili auxilio liqueret, cui deberetur hoc opus et in ipso opere opificis innotesceret manus.

AT forte IOANNES FRIDERICVS, beatissimus
academiae nostrae conditor, tantum opibus, armis, po-
tentia valuit, vt arduum hoc opus adgredi, vim hostium
repellere et, quod temporum infelicitas denegabat, sua
ope, sua auctoritate perficere posset. Forte per hunc
fortissimum principem tutari se ac conseruare musae ac
religio nostra potuerunt. Per FRIDERICVM? Deum
immortalem! An ignoratis, AVDITORES, si vel
aliquam nobis suspiciosissima illa tempora in sanctissi-
mae fidei nostrae defensore reliquissent salutis spem;
omnem tamen, quantacunque fuerit, cum fatali illa,
quam probe nostis, pugna euauisse? Vidisti tu, Muhl-
berga, vidisti nostrum heroem pro aris et focis, pro
liberis, pro ciuibus, pro patria, pro nostra religione
strenue ac fortiter pugnantem; sed vidisti eum simul
non tam hostium virtute; quam amicorum insidiis ac
perfidia succumbentem. Pugnatur acriter, vincitur,
eheu! optimus FRIDERICVS: copiae eius fugantur:
ipse venit in hostium potestatem: exiuit armis: nobi-
lissimo in facie vulnere decoratus in custodiam rapitur:
priuatur septemuiratus honoribus: condemnatur ab im-
peratore ad mortem.

IAM omnis spes, si qua remanserat, IO. FRIDE-
RICO amisso, penitus amittebatur. Lugebat exerci-
tus: moerebant ciues: squalibat coetus, religionis
caussa foederatus: adflictabantur musae. FRIDERI-
CO enim abrepto, fortissimus militiae dux: beneficus
princeps: strenuus purioris doctrinae defensor ac vin-
dex, et alter Hercules Musagetæ desiderabatur. Iam
nullum litteris perfugium: nullum libertati praesidium,
hoc propugnaculo conuulso ac diruto, superesse vide-
batur. Lata iam erat et optimo principi promulgata

feralis capitis sententia ; inter ipsas tamen meditationes mortis, in hac grauissima futurorum contemplatione, qua caelestis anima ad instans illud mortalibus difficillimum iter se praeparabat, eo tempore, quo ipse in hostium suorum erat potestate, quo omnia ad perniciem adeo erant profligata ac perdita, vt nostris ne hiscere quidem liceret, hoc, inquam, tempore IO. FRIDERICVS, victus, inclusus, ad mortem condemnatus, academiam hanc meditatatur, academiam, quae esset non musarum solum ; sed etiam purioris sacrorum doctrinae domicilium : academiam, quae emendati diuini cultus placita firmaret : academiam, quae contra ipsos triumphantis hostes eius religionis veritatem tutaretur, pro qua terras suas et fortunas, dignitates et honores, immo ipsam adeo libertatem amiserat. Condere hanc litterarum officinam cogitat, conditur : studet repurgato supremi numinis cultui templum hic dedicare, dedicatur : arcem, vnde religionis nostrae veritas defendatur, inexpugnabilem exstruere, exstruitur.

OBSTVPESCITIS hic, video, AVDITORES. Et quis non videt, quum viderit, quis non stupet, quis non miratur diuinae prouidentiae, academiam hanc ex nihilo, vt magnam illam rerum vniuersitatem, producentis, clarissima vestigia ? Quam sapienter hic secundioris fortunae semina tot calamitatum specie : tot simulacris iniquioris fortunae occultauit prouidum numen ? Res Lutheranorum adflicta : caussa desperata : princeps, vnica salutis spes, captus et obsessus : ablata mitissimo seni suorum seruandorum potestas : ereptum omne purioris doctrinae defendendae praesidium : interclusum et obstructum omne, quo tuto pedem figere liceret, perfugium. At dei erat hoc opus, dei consilium,

filium, dei, non hominum, vires. Hic sine armis ar-
mauerat principem, vt suae aetati miraculum, posteris
exemplum rarissimae fortitudinis praeberet. In ipsis
vinculis inuictus heros vinci se, haud patitur: in capti-
uitate libertatis nostrae iacit fundamenta et, quod non
minus hominem se; quam hominibus praeesse, didi-
cerat, ne tot calamitatum procellis humani quid pate-
retur, iniquae fortunae ludibria tam fortiter spernere,
discit, vt ipsam fortunae inconstantiam constantia su-
peraret. Multum sane, quod tantum opus suscepit,
plus, quod perseverauit, maximum, quod non timuit,
ne perseverare non posset. Hoc erat verè fortem esse,
illa contemnere, quibus fortissimi quique succubuerunt:
eos vincere, qui triumpharunt et triumphare de iis, qui
vicerunt. Adeo non custodia, quam purpura fastidit;
sed in custodia inuictum mentis robur, constantia et
ceterae regales virtutes principem ostentabant. Talem
esse oportuit, quem non occulta potestas factorum,
non gloriae, non opum cupiditas; sed religio, pietas,
intensissimus litterarum amor et tandem exoratum nu-
men dedissent, huius academiae conditorem, vt hoc
illustri exemplo discerent mortales, differre inter acade-
miam, quam deus, et quam homines fecissent, &, si
adhuc dubium esset, forte casuque musis officinas para-
ri, hanc, liqueret, diuinitus constitutam.

BONE deus, quam suave, quam iucundum nobis
est, ubique te in toto hoc opere praesentem videre,
tuamque infinitam vim in primo statim academiae huius
ortu experiri. Quot manifesta praesentiae tuae signa:
quot ex his summae, qua academia nostra superbit,
gloriae argumenta! Contemplari enim libet sapientiam
diuinam, vbi ea manifestius hostium elusit calliditatem;

quam quum Fridericum ad hanc academiam condendam excitaret? Potentiam diuinam considerare libeat, per quam luculenter in tanto hoc negotio deus noster monstrauit, se omnem fremitum hostilem vel solonutu comescere: quum hostes de interitu cogitent, se vitam: quum de pernicie, salutem: quum de clade, victoriam, etiamsi per cladem, dare posse, temereque eos fecisse, qui arma tulissent contra eum, pro quo ipse pugnaret. Libeat gratiam diuinam expendere, ecquod illustrius vnumquam maiorum nostrorum aetas specimen vidit; quam hanc ingeniorum palaestram, primam academiam lutheranam, tutissimum omnium, qui puriorem religionem profitebantur, portum: quod maius virtutis praemium FRIDERICO eadem gratia diuina simul potuit decernere; quam ipsum hunc musarum campum? Dat, donat, dedicat FRIDERICVS deo optimo maximo hoc sapientiae diuinae ac humanae domicilium: reddit FRIDERICO deus idem, tamquam aeternae laudis monumentum, tamquam mausoleum, titulis omnibus speciosus, quod a fulmine non tangi; aut temporum diuturnitate comminui potest: in quod nihil flammis, nihil senecturi, nihil successoribus, nihil furenti hosti licet. O miram rerum vicissitudinem! Eo tempore, quo Friderici gloria maxime periclitari videbatur, eius nomen aeternitatis peplo intexitur. Ii ipsi, qui vicerant, victum Fridericum, cernunt, annales omnes suis victoriis, qui aspernati fuerant, ora omnium suis laudibus, qui contemserant, orbem terrarum sui admiratione implere. Inexpectatum hoc profecto et inopinatum fuit principis, ad mortem condemnati, ad immortalitatem iter. Agite, CIVES, gratulemini de FRIDERICO academiae nostrae: extollite FRIDERICVM propter

propter academiam. Nihil est gloriosus huic bonarum artium emporio; quam documentum diuinæ sapientiae, potentiae, gratiae esse: nihil honorificentius; quam aeternae tanti principis laudis monumentum vocari.

IOANNES FRIDERICVS, fideribus illatus, filius academiam, academiae filios reliquerat, eo ipso carus nobis et desiderandus augustus senex, quod prospexerat, ne ipse desideraretur, nihil sibi a deo datum esse, ratus, quod non esset academiae; nec, quod acceperat, ad litterarum salutem redderet. Ecquod vero praestantius religionis nostrae ac musarum futurae incolumitatis pignus dare poterat beatissimus parens; quam tres filios, per vestigia paterna sic incedentes, ut virtutum ordo nihil; praeter personam, mutasse, videretur? Nefas quippe optimus princeps putabat, sanctum hoc et pium erga academiam officium vni demandare, quod in omnes senescentis patris prima se se iuventus peraeque transfuderat: quod in omnium ore caelestem eius vultum natura signauerat. Itaque non poterat non omnes pari adfectu paterno amplecti, largamque illam, ienensibus musis benefaciendi, materiem, velut optimam hereditatem indiuisam relinquere. Volebat nempe, ut, Saxonico sanguine, hoc est, insito, litteras ornandi, studio per omnes aequae diffuso, omnes quoque tanto sanguine, tanta familia digni essent; hoc vero non fieri posse, arbitrabatur; nisi omnes aeternitatem nominis per gloriosissima in musarum campis facta: per immortalia in hanc litterarum sedem merita adsequerentur. Quam iucundum vero nobis est, hunc Saxoniae heroum ad immortalitatem cursum intueri? Pater dat signum, praefert facem et huic gloriae studio vesti-

vestigia sua mirabili plane exemplo imprimit: filii, quod tanti parentis erant, digni, qui parentes musarum essent, strenue sequuntur, vt sanguinis; sic et huius ad aeternam laudem itineris focii ac dulcissimi comites. Ita sapientissime ordinauerat deus propitius, vt, a quorum sobole futura musarum nostrarum penderet salus, expressam post se Musagetae effigiem relinquerent, vt posterii eorum, academiae nostrae tutelaria numina, in magnis genitoribus, in longa imaginum serie, viuum heroicæ virtutis haberent exemplar.

HORVM principum auspiciis consecrandum erat et inaugurandum hoc sanctissimæ nostræ religionis et musarum sacrarium. Mirum profecto, si tunc academia sibi dissimilis, si ipsi ex nouis calamitatibus noua laurea parta haud fuisset. Occulto quasi fatorum ordine præclari huius operis initio finis debebat respondere. Quot igitur impedimenta eidem inchoando, tot perficiendo vndiquaque sese offerebant, præmonente quasi iteratis vicibus fortuna, quidquid pro academiae salute firmanda stabiliendaque suscipiatur, huius eo optatiorem fore exitum, quo periculosiores in persequendo superandi viderentur scopuli: quo plures optimæ causæ inuidorum odiis obicerentur difficultates. Tot certe impedimenta, in aula imperatoris causæ nostræ illata: tot hostium machinæ, tam callide excogitatae; quam insidiosè per integrum fere decennium tractatae *: tot
falla-

* a tempore nimirum gymnasii, hic conditi, vsque ad academiae inaugurationem, siue ab anno CIOIOXXXVIII. vsque ad an. CIOIOLVIII. Digna est, quæ hic legatur,

elegantissima clar. I. VD. GVIL. BALLHORNII oratio de Iena litterarum sede ante conditam ibi academiam, Ienae, CIOIOCCCLIII.

fallaciae, quibus academiae iura, a Caesare Augusto impetranda, vel impedire, vel certe retardare maleuolorum turba studuit: tot, inquam, calamitates, quae a vobis, **AVDITORES**, quo alio spectarunt; quam vt tanto maior nobis contingeret victoriae gloria: vt desiderium, videndae primae academiae lutheranae, apud omnes purioris doctrinae amatores tanto vehementius, laetitia post tot iniqua fata tanto effusior: vota denique ipsa pro perpetua eius salute tanto ardentiora redderentur? Sic maris caelique temperiem turbines tempestatesque commendare debebant: sic ipsi atri dies summa cum academiae laude conditi esse, videbantur. Quam iuuat, spectare academiae gloriam, post tot procellas longe lateque sese diffundentem, instar rapidi fluminis, quod coercitum ac cohibitum, ruptis vinculis, maxima vi sese effundit, obstantia quaeuis conuellit, et late patientes irrigat campos. Itaque **FRIDERICVS** noster post mortem victorias protraxit, et quum non animus, non potentia; sed tempus vincendi moribundo deesset, inaudito fere exemplo, ipsum quasi tempus vicit et vitae finem, non victoriarum fecit; sed in filiis post mortem triumphauit. Haec nostrae, **CIVES**, academiae vera et paene inuidenda gloria.

SED alio me numerosa tua, **FELICISSIMA ACADEMIA**, fata, numerosae tuae ex his laudes vocant. Vidistis, **AVDITORES**, academiam, in mediis calamitatum fluctibus natam: in iisdem, quae summa illius laus est, conseruatam eam videamus. Recordamini priorum post eius incunabula temporum, quam tristia, quam suspiciosa ea fuerunt? Vix, profligata superstitione, emendatae religionis dignitas publice inter aras et altaria commendari ac defendi coeperat, quum hoc

musarum templum theatrum praeberet grauissimarum religionis dissensionum *. Inter eos ipsos, quibus provincia, sanctiores disciplinas docendi, demandata fuerat, Pelagius reuiuiscere suumque virus vbique spargere videbatur. Prodidit dudum profligata Manichaeorum turba et sacratum hunc campum nefariis errorum vestigiis contaminabat. Polluebantur sacra et illibata dei immortalis religio, validissimum illud musarum nostrarum salutis praesidium, religio, inquam, nostra, a superiorum seculorum faecibus vix tum purgata, nouis maculis funestabatur. In hoc opinionum dissensu, qui veram doctrinam professi adhuc fuerant, de muneribus suis deieci, nihil audebant; sed aduersariis liberrimum relinquere cogeabantur, errores suos disseminandi, campum. Haec calamitosa tempestas, haec tetra atque infesta reipublicae pestis, academiam in prima statim eius infantia peruasit periculumque fuit, ne summa eidem vastitas atque euersio inferretur. Hic, profecto, internus hostis, quem in suo sinu ac gremio tum nostra academia alebat, quouis externo erat crudelior. Ille fortunas et opes, hic animam petit; nec tam saeuus; aut terribilis vllus armorum strepitus: vllus tubarum clangor: vllus gladiatorum ferrique stridor; quam libera et publica doctorum, sanctissima religionis placita turpantium, vox.

INTELLIGITIS, video, AUDITORES, vehemens hoc ac mortiferum academiae nostrae vulnus fuisse. At, cheu! musis nostris aliud subito atque improuiso infligitur. Viginti annos steterat haec ingeniorum palaestra, pacata omnia erant et tranquilla. Quam situs

* legatur IO. FRANC. HVDDEVS *miscellan. sacris*, p. 457.

deprefferat, urbem, litterarum luce illustratam, fama ad sidera iam tollebat. Gloria eius non vicinis montibus, non ambientis fluminis claustris, vt antea, terminabatur; sed omnia adeo prona, adeo cedentia erant eius laudibus, vt flumen exaruisse, montes subsedisse, subduxisse se saltus et siluae viderentur; tam longe lateque, tam celeriter fama eius sese diffundere exterosque vndiquaque huc rapere coeperat. Haec dum fiunt et geruntur, in hac firmissima futurae felicitatis spe, optimae academiae idem, quod nauigantibus contingit, quos, insidiosa tranquillitate in infido mari profectos, improuisus turbo saepe percellit. Pestifera lues, horret animus referre, agros et urbem et ipsam academiam inuadit ac misere depopulatur*. Nullum, profecto, acerbius: nullum luctuosius fatum in primo aetatis suae flore experiri litterata nostra ciuitas potuisset. Ferbuerant adhuc in exedris et pergulis, in aedibus publicis pariter ac priuatis liberalium artium studia, iam frigebant: ad doctorum scholas litterati ciues aduolantes et cateruatim quasi inferentes se visi, iam fores, iam musarum sacella clausa, iam nemo fere, qui imbuere alios, nemo, qui, imbui se litterarum studiis, cuperet. Fusum illum per totam faciem et viridem iuuentutis academiae ruborem: illam totius corporis alacritatem, qua omnes artus et membra spirare quasi et agitari mobiliore sanguine videbantur: viuidum in musarum alumnis pectus: florescentem litteratae cohortis viriditatem; quis intueri, quis contemplari antea sine intimo

* anno MDCLXXVIII.
Parum dissimile fatum experta
nostra ciuitas est ann.

MDCCXXVI. Vide ADRIANI BAIERI *architectum iennens.* p. 606.

timo laetitiae sensu poterat? Iam firmissima corpora extabescabant: languebant omnes: gestientem laetitiam mortis metus, agilitatem corporis animi aegritudo, animi vigorem corporis exitiosa debilitas exstinxerat atque opprefferat. Non laetantium vocibus; sed lugentium ululatu et praeficarum lamentis fora et plateae et aedes personabant: non Musis; sed Libitinae fiebant sacra: non ingeniorum contentiones; aut ludi Mineruae; sed pompae ferales oculis, quocunque incidebant, offerebantur. O subitam et miram rerum conuersionem! Videor mihi videre florantissimam academiam, sanctissimum religionis et musarum templum, diuinae ac humanae sapientiae sedem vno quasi incendio concidentem: cerno animo tenues reipublicae litteratae reliquias ex vrbe in vicinum oppidum * exportatas: Ienam luce, immo adeo vita sua orbatam. Virgines Vestales, nobis annales referunt, gallici belli metu palladium Roma Caeren tulisse. Luctuosum erat hoc iter, luctuosius profecto hoc, quod tunc musae cum palladio nostro fecere. Illud externis hostis; hoc internus, tectis, parietibus et muris inclusus, vrbe pellit. Illud exportatum et in tuto collocatum Romae salutem: hoc ablatum vrbi infausta quaeuis portendit. Inuiolatum illud atque illaesum manet, huic praecipuum ornamentum, magna ciuium nostrorum parte dissipata, detrahitur.

* Saalfeldam academia translata, anno supra dicto
 MDCCCLXXVIII. rectore
 ANDR. ELLINGERO. VT

ex programme academico, d.
 II. iul. huius anni valuis publicis affixo, patet.

REDDITVR vrbi palladium *, spiritum et sanguinem et patriam recipiunt litterarum studia, quae pestifer ille hostis exilio adfecerat. Colliguntur dissipatae ciuium cohortes; sed, eheu! colliguntur quoque dissipatae nubes, vt nouo infortunii genere restitutum musarum templum adoriantur. Siccine in fatiis erat, vt alia calamitas aliam sequeretur? Erat profecto, quumque bella, quae hanc liberalium artium officinam infestarent, deesse adhuc viderentur, ne quid deesset ad summam calamitatem, Mars quoque in haec musarum castra erat inducendus. Contigit nuper oculis vestris, *CARISSIMI CIVES*, insolita antea facies, quum onusta fercula, signa et instrumenta bellica per urbem nostram vehi: quum copias militares ad aciem duci, videretis. Sed contigit vobis simul haec paene inuidenda felicitas, vt in hoc funesto ac cruento theatro academiam vestram spectatricem, non spectaculum videretis. Satis tunc experimento cognouisse vos, arbitror, diuersissima esse Martis et musarum ingenia; neque ferre facile has et sustinere diu posse armorum illius strepitum. Stupet animus, et quidni stupeat? si furibundi militis in musarum templa impetum sibi proponit, si earum sacris castrensem puluerem et sanguinem misceri, si cubilia nostra et litteratos secessus armata manu peti, sibi fingit. Quanta tum perturbatio? Expauescunt musae, classici et tubarum terribilis sonitus eas percellit, relinquunt trepidae tranquillae suas sedes, fugiunt et dissipantur. Tristis haec academiarum, quae bellis vexantur, facies: eadem nostrae, proh dolor! aliquoties maiorum aetate fuit. Nostis, credo, *AVDITORES*, lu-
ctuo-

* d. x. martii anno *CIDCCLXXVIII*.

ctuosissima illa' superiori seculo Germaniae tempo-
ra : nostis acerbissima fata, quibus nostra patria lon-
go illo ac paene diuturno bello, quod per trigin-
ta annos misere eam excruciauit, fuit obnoxia. Quan-
topere adffictabatur tum musarum nostrarum cohors
communi patriae calamitate, quam suam esse, acer-
bissime sensit? Misera profecto eius academiae con-
ditio, quae continuo militis per urbem transitu per-
petuisque exercituum vltro citroque itineribus, enerua-
tur * : quae omni priuatur com meatu, omni anno-
na, exinanitis hostili manu horreis. Triste hoc fa-
tum tum ciuitas nostra, cum ciuitate academia est ex-
perta. Videbat se omni spe salutis orbatam, pro-
uincia enecta, attenuatis ciuium viribus. Ab exte-
ris nulla polliceri sibi poterat incrementa, quum, qui
liberos suos ad hanc bonarum artium mercaturam
mitterent, opibus exhaustis, non possent, qui mitte-
rentur, nollent, belli metu percussi et prostrati? Nul-
lam tum litteris poterat conciliare claritatem in his,
quibus circumfusa erat, procellis, nullam salutem in
communi patriae pernicie : nullam tranquillitatem in
tanta rerum omnium perturbatione? Magnae profe-
cto erant hae calamitates ** ; sed fulgura tantum
erant, quae, tonante caelo, fatalem fulminis ictum
opti-

* testimonium de nostra a-
cademia perhibent ea, quae in
tabularii academici *actis milita-
ribus* vol. 1. B. fol. 75. coll. fol.
90. 184. sq. de tristioribus vrbis
et academiae ienensis fatis
tempore belli tricennalis ha-
bentur. Inprimis anni
C1010 CXXXV. C1010 CXXXVI.

C1010 CXXXVI. musis no-
stris admodum fatales fuere.

** quae tamen longe maio-
res profecto fuissent; nisi singu-
lari numinis prouidentia tor-
repetitas publicae securitatis
sponsiones obtinisset non so-
lum ab imperatoribus augustis
Ferdinando II. mens. ianuar.
ann.

optimae academiae denunciarent. Adoriuntur eam imperatoris milites, diripiunt et spoliant aedes, effundunt se hostili furore in forum, depeculantur tabularium: litteras publicas principis et ciuitatis conscissas disiciunt ac dissipant: petunt senatus academici curiam eidemque impiam iniiciunt manum *. Numquam conquiescant sacrilegorum horum manes; nos vero, O CIVES, precabimur deum, vt loci huius sanctitas semper inuiolata, et ipsum adeo eius nomen vel audacissimis venerabile maneat nosque hostilem terrorem non armorum; sed togarum ostentatione semper compescamus.

QVID? intestina bella, superiori inprimis seculo conflata: quid? seditiones ciuiles, aliquoties excitatas, si erroribus medendum; aut lapsa disciplina prouida seueritate refouenda erat: quid? alios infestos reipublicae nostrae casus vbi commemorare vellem, dies me citius; quam oratio deficeret. Miramini potius nunc mecum, AUDITORES, academiae nostrae in tanta fatorum varietate floris constantiam: singularem illam caussarum in euentus plane inopinatos conspirationem summamque diuersissimorum casuum ad academiae huius laudem concordiam. Quam utile tibi, LAVDATISSIMA ACADEMIA,

ann. CIOIO CXXXVII. Ferdinando III. mense april. anni eiusdem et mense septembr. CIOIO CXXXVI. ac Leopoldo, mense iulio an. CIOIO CXXXVIII. sed etiam a summis militiae Caesaris ducibus, comite de Tilly, d. XXIII. iun. CIOIO CXXXI. Alberto, duce Mecklenburg. d. VIII. nou. CIOIO CXXXII. comite de Goetz d. XVII. febr.

CIOIO CXXXVII. de Seelen d. IIII. febr. CIOIO CXXXVII. et de Salis d. XVI. febr. CIOIO CXXXVIII. deinde ab archiduce Leopoldo Guilielmo d. XXIII. april. CIOIO CXXXX. itemque a comite de Suys de XXX. maii CIOIO CXXXII. aliisque.

* anno nimirum CIOIO CXXXVII. Vide BAIERI architect. Ienens. p. 665.

DEMIA, fuit, ad vsum secundorum per aduersa venisse? Sparsi in prima tua infantia religionis errores quantum purioris doctrinae stabiliendae ardorem, quot stimulos, quas faces subiecere doctoribus tuis ad vindicandam diuinioris disciplinae veritatem*? Infinita pericula, quibus expositam te saepius vidisti, numinis supremi in tuis aris et templis cultum reddiderunt ardentiorum et religiosiorum, effeceruntque, vtne frigido adsensu; aut verbis, inter labia nascentibus et pereuntibus; sed toto pectore intimisque velut medullis veritas et pietas regnaret. Et quid de mirabili tua in his periculis conseruatione dicam? Quot vulnera tibi impressa: tot certe diuinæ erga te benignitatis et prouidentiae documenta visa: tot profecto tibi ex his comparata decora sunt. Haec te ornant, vt olim Iouis Capitolini templum post insigne praelium dicata numini laurus. Multum fane, gloriam acquirere: plus, adquisitam conseruare: maximum, conseruatam contra omnes insidias et iniquioris fortunæ impetum grauiter tueri ac defendere. Enituerunt aliae academiae in pace; sed destituere in bello, aliis litterata otia; sed non aequè calamitates profuerunt: adquisitionum aliae plausum pereunti, amissum crescenti famæ aliarum debent. Nihil vero te ad hoc vsque tempus fortuna mutauit. Et calamitatum et secundioris fortunæ semina in te semper latuerunt; sic vero res diuersissimas iungis et mices, vt in ipsa rerum diuersitate summus sit laudis tuae consensus. Nec cuiquam, tertium licet iam seculum laetis omnibus auspicata, senescere videberis, quin in ipsis gloriosae tuae senectutis insignibus summam aetatis inflexae maturitatem maximumque vigorem animaduertat. Quod enim vel vllum laudis

* vide IO. FRANC. BVDDI *miscellanea sacra*, p. 458.

dis genus est, tibi olim impertitum, quod non eodem iure hodie tuearis? Floruisti omni aetate fertilissimorum ingeniorum prouentu, flores: induxisti continua serie fastis tuis celeberrima in omni doctrinarum genere nomina, inducis: misisti doctissimorum virorum colonias vniuersae litteratae Germaniae aliisque prouinciis, mitis: difficillimis temporibus musis exultantibus perfugium: adflictis solatium, fessis requiem praebuisti, praebes. Felices defunctorum academiae huius patrum manes, qui celebritati vestrae hoc quoque gaudium adiunxistis, ut, quibus vos virtutibus vobis aeternitatem nominis, academiae famam merebamini, earum semina eidem in vberissimi fructus spem, a vestris discipulis et successoribus exspectandam, relinqueretis. Felices academiae doctores, qui gloriam huic litterarum officinae a maioribus partam, defenditis, defensam amplificatis, amplificatam ad posteros propagatis. Felicem ipsam academiam, quae semper sibi par, ut celsissimus eius conditor numquam sibi dissimilis fuit. Hic non potuit, quum academiam conderet, post tot immortalia facta mortale quid; aut quod florem amitteret suum, condere. Quodsi TV, caelo commendatissime PRINCEPS, sacratissime FRIDERICE, ex mortuis ad publicam hanc viuentium redires lucem: si ad tempus relinqueres beatissimas sedes et ex caelesti illo superum concilio in hanc tuam academiam secederes, si tot illibata eius ad hunc vsque diem videres ornamenta, TE communibus nostris pro perpetua eius incolumitate votis gaudium TVVM confociaturum et laeto animo ad umbras TVAS rediturum, omnes tuto confidimus.

HANC tu tibi perennem gloriam semper tueberis,
 LAVDATISSIMA ACADEMIA. IN IOANNE enim FRI-
 C DE-

DERICO tuum conditorem, in eius de caelo demissa
 augusta progenie CONSERVATORES TVOS CLE-
 MENTISSIMOS, in SERENISSIMO ERNESTO
 AVGVSTO CONSTANTINO, RECTOREM
 TVVM MAGNIFICENTISSIMVM veneraris.
 At quanta haec, quam firma futurae tuae perpe-
 tuae felicitatis pignora! Quicquid, O CIVES, in-
 dulgentissimis his musarum nostrarum parentibus: quic-
 quid nostro CLEMENTISSIMO PRINCIPI precamur,
 academiae precamur. Hoc a deo nobis concesso prae-
 sidio, academia arx inaccessa, munimentum inexpugna-
 bile erit et in ipso armorum strepitu Albani lacus otia
 et fontes Baianos eorumque silentium referet. Hoc
 PRINCIPE academica purpura amicto, Iena laetiore for-
 tuna dignoscetur, vt olim frugalitate Pifones, sapientia
 Laelii, pietate Metelli monstrabantur. Academiae sce-
 ptris huic Musagetae submissis, saluus erit MAGNIFI-
 CVS ACADEMIAE PRORECTOR eiusdemque MA-
 GNIFICVS PRORECTOR DESIGNATVS, salui erunt
 VENERANDI MVSARVM ANTISTITES, salui et vos
 eritis, DVLCISSIMI CIVES, nostrae omnium deliciae.
 Sed quid ego vos votis iam morer? Quid pacem, quid
 concordiam, quid felicitatem, quid securitatem, quid
 opes, quid honores academiae nostrae precer? Sim-
 plex cunctaque ista et reliqua bona complexum vnum
 omnium votum hodie esto: SALVS ACADEMIAE,

CAR.

**CARMEN
SECVLARE**

AVCTORE

ADOLPHO CHRIST. ERNEST. AB VFFEL

EQVITE MISNICO

1781

C 2

Templa

Templa patent placidisque micant nunc ignibus
arae.

Numen adest: properate sacros reuenter ad
ausus

Praesentique Deo precibus pia vota probate.
O salue fecunda dies: lux aurea salue.
Alme dies salue, quo non illustrior alter.
Te maecenates, te musarumque patroni,
Te studiosa cohors, te ciuica gaudia spectant.
Pectora permulces, animos suauiterque relaxas.
Exhilaras iuuenes alacres, frontique senili
Contractas adimis rugas, iam flore reducto.
Plausibus excipiunt omnes, queis fronte serena
Contigit, vt videant te, lux spectanda per acuum.
At mihi, qui laetus solemnia carmina dico,
Sint faciles Musae, nascantur digna Marone,
Stigelioque tuo, *Iena*, convenientia verba.

Laudis

Laudis enimque tuae praeco dignissimus ille,
Irimus erat nostri simul et pius incola templi,
Iallade digna loquens. Merito super astra vehuntur,
Quae te condecorant celebrantque, Salana, per orbem.
Te clemens caelum, species regionis amoena,
Fluminis et placidi littus, vitesque feraces,
Pratorumque decus, nemorum vicina venustas
Gratam te reddunt cunctis et semper amoenam,
Atque valore tuo nihil umquam clarius exstat,
Undique quo celeris penetrant praeconia famae,
Praedicat hanc orbis, cunctos et laudat in annos.
Exstitit haecce viris multis illustribus alma
Mater, et vsque sagax pariter fuit arbitra morum.
Quid mirum, quod eam totus veneretur et orbis,
Quid mirere; Deum semper bona quaeque dedisse
Auxiliumque suum, quo non est dignior vlla.
Quid mirum, terras, modo non decus omne relinquunt
Humanis faueant studiis et idonea curent:
Quid mirum, musarum quod penetralia spectet,
Quae tu *Ieha* foues, et doctis artibus ornas.
Confluit hic iuuenum flos, spes patriaeque voluptas.

Non accedit grandiloquo rumore vocatus,
 Non venit inuitus, nec inani lumine ductus.
 Hic operam musis iucundis consecrat omnem
 Doctrinis tribuit tempus pariterque seueris.
 Numinis hic diui sollers oracula tractat,
 Scrutaturque pius celsi mysteria caeli.
 Hicce litat Themidi, iuris pellectus amore,
 Discit et apta foro, legum defensor et aequi.
 Artis apolloniae gnarus quicumque redire,
 Ciuibus atque tuis vis rite salutifer esse,
 En quam clara tibi praesent exempla virorum,
 Quos merito priscos credas superare Melampos,
 Hos cole mox sollers, hominumque tuere salutem.
 In sacratas quisquis aues penetrare recessus,
 Caelica quos in se mire sapientia condit;
 Abdita naturae si vis miracula nosse,
 Gestorumque fidem, simul ac monumenta morari:
 Compos eris voti: ceu tu seruire decoro,
 Ceu varias cupias exacte discere linguas.
 Tanta manent recreantque tuos salana sodales,
 Has postcis laudes; verum mea discrepat istis
 Et

Et vox et ratio. Non possum digna referre,
Quae tibi, Musarum sedes, iam iure sacrantur.
Haec bona, quid dubites, quin demittantur ab astris.
Munera sunt, superum caelis oriunda corrufcis.
Ergo nata polo pietateque fulta Salana,
Splendoris memor esto tui per saecula tracti.
Tu medias inter clades, bellique tumultus,
Atrocesque minas ac tot turbamina rerum
Condita magnanimi sacrorum vindicis arte,
Principis herois, cuius fere gloria maior
Laudibus est cunctis. Huius virtute locata,
Intemerata, nitens, victrix, numerosa sterifsi.
Vel si principium spectes, angusta fuifsi
Primaque purgatis academia condita templis.
Grandia, pompa, decus, ludi, spectacula mentem
Implent, si reputo tua nune primordia mecum.
Funesta occurrant mox nobis atraque fata,
Quae cladem struxere tibi tristemque ruinam.
Exitiosa lues, serpens contagio diris
Omnia funeribus lacrimisque repentibus implent.
Vix fecura tibi sedes salana relicta.

Aufugiunt trepidae quaerentes tuta Camoënae.
 Tempora laeta tamen redeunt et prospera fulgent,
 Ac nostris repetunt musae sacrae Athenis.
 Thura ferunt: placidis adolefcunt ignibus arae,
 Moxque cohors recti cupidorum crescit et ampla
 Incrementa capit, sacri lucusque virefcunt.
 Inuidiam primum, simul ac tua gloria celsum
 Adfcendit culmen, tunc tu fenfisse videris
 Inuidiam, quae plura tibi post comoda nolens,
 Praestitit inuitis duxit manibusque salutem.
 Haec tua quam ridens, qualis fortuna, fuisset,
 Fausta Salana, tibi: grassantur ad aspera bella,
 Excidium ferale tuis minitantia tectis,
 Serpferat haec rabies penetralia moxque cruenta
 Reddiderat, quum tuta quies et amoena rediret.
 Tot vicibus variisque modis agitata Salana,
 Integra per saeculum steterat noua vota capeffens.
 Pandere si vero memorando singula vellem,
 Quae tibi per saeculi spatium iucunda fuerunt,
 Vox mihi deficeret citius, tempusque negaret.
 Hoc celsum propriumque decus tibi Iena manebit,

Principibus parere bonis, summisque foreri.
Est aliquid, iussus ac splendida sceptrā vereri,
Quae sacra religio, sapientia quaeque gubernat.
Fortibus, est aliquid, magnis dominisque probari,
Purpureis foliis, heroibus atque subesse.
Hisce tuis nunc macta bonis, superosque Salana
Aeternum reuerere tuos: sacra purpura constans
Praesidium facilesque tibi per saecula spondet
Musas, aeternoque dabit te flore perennem.
Quid superest, nisi vota tibi solemnia solui,
Ardentesque preces hac tanta luce referri.
Excelso residere throno mihi summe videris
CONSTANTINE! tuo, caelestis gratia vultus
fulget, et Augusto viuaciter infidet ori.
Tolle tuum, grandis Princeps, per saecula nomen:
Tolle decus nostrae musarum sedis et auge.
Irospera, quid dubitem? contingent omnia vati.
Pincipe sub tanto florens academia perstat,
Cescet et a nullo tenebris damnabitur aeuo.
Ves quoque, Saxonis qui nunc regnatis in aulis,
Gloria summa patrum, Vos stirpis fulcra vetustae;
Vuite felices, ac porro grandibus annos
Ireros ausis transcribite nomina gentis.
Quod superest, clemens sanctis Deus adnue votis,

Ac nostrae longum finito superesse salutem
 Doctores, qui Salanae tueantur honores.
 Egregiae mentes! non laudi detrahet umquam
 Posteritas aliquid vestrae, sed summa manebit.
 Sic, mea Iena! vige, tu quae compluribus annis
 Excelsum caeli caput inter sidera condis,
 Diuitiis animosa tuis nunc utere felix,
 Utere forte tua constanter: praemia musis
 Gnauiter exultis diuinitus addita pande.
 Floreat Eusebie: vigeat pax: Pallas honora
 Laetetur: stet, Iena, tuum per saecula nomen.

ODA

ODA SECVLARIS

SCRIPTA

^

IVSTINO SCHNEEGASS

GOLDBACO - GOTHANO

SANCTIORIS DOCTRINAE CVLTORE ET DICTAE
SOCIETATIS COLLEGA ORDINAR

ET

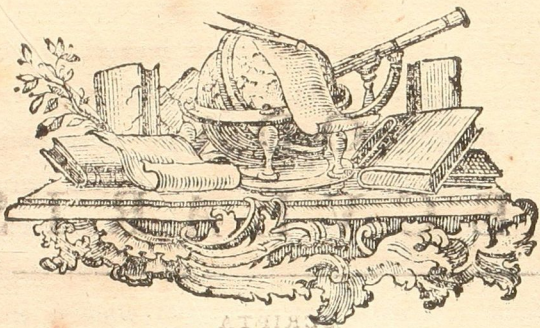
AD FIDIVM TIBIARVMQVE CONCENTVS

^

COLLEGIO MVSICO

DECANTATA

ANTE

ANTE ACTVM.

Exsurge, felix Pieridum cohors:

Fastidiosas comprime nenias,

Frontisque disturbare moestas

Aeoliis per inane pennis

Committe nubes. Laetitiaenovus

Adfficta torrens pectora compleat,

Festusque clarescat triumphus

Ac feriat pius astra plausus.

Funeste Mauors, quo duce patriam

Formidolosis bella furoribus

Stipata vexarunt, quiescas.

Sanguineam Libitina scenam

Cali-

Caliginoso contumulet chaos,
Nec classicorum terrificus fragor
Perstringat aures, nec suaues
Cassalidum modulor retundat.
Auditis? an me ludit amabilis
Imago pompae? iubila, celsius
Sublata, ridentes iocoso
Ad tumulos strepitu resultant.
Quam purpurato solis in effedo
Vexit secundis ominibus retro
Fortuna, natalem Salanae,
Gemmiferis nitidam coronis,
Lucem venusto percelebrat choro,
Matrique pulchram laudis adorem
Phoebea consecrat iuuentus,
Ad numeros saliente chorda.
Io triumphe! iam duo candidis
Fluxere praeter secla iugalibus,
Aeuique inexhausto barathro
Merfa latent: viget alma Iena.
Ceu pressa grandi mole cacumina
Victrix in auras palma resuscitat:
Fundata lugubri sub astro,
Multiplicisque agitata raucis

Fati procellis fractaque cladibus,
Musea tempe stant viridariis

Superba, praelustrique fama

Aetheriis memorantur oris.

Intaminatis Pegasei specus

Fulgent tropaeis. Strata sagacibus

Armis, sub inuisa Mineruam

Barbaries veneratur umbra.

Late serenos hinc radios vibrat

Exorta caelo lux sapientiae,

Blandoque virtutes amictu

Fertilibus spatiantur aruis.

Aeternae Princeps, fitmaque supplicis

Columna mundi! huius auspice

Cura celebratum Salanae

Palladium manet officinae.

Tuum perenni carminis alite

Nomen sonamus. Thure calent Tibi

Nitentque votiuis tabellis

Ac precibus sacra templa fumant.

POST

POST ACTVM.

Titan, rotundo qui vaga secula
Motu volutas, aequore blandius

Emerge formosaque terris

Sparge comas meliore flamma.

Cessent hiberni frigoris impetus.

Tumultuosi vim Boreae fuget

Tepentis adflatus Fauoni,

Et croceam sine labe pallam

Aër olympo rarior induat,

Dextrisque currant alitibus dies.

Lamenta curarumque fluctus

Nunc fileant fremitusque vulgi.

Rident Mineruae dulciter ora.

Augusta regnat pax Heliconiis

Antris Amaltheesque cornu

Laurigeris operatur aris.

Io! canoris in numerum cadunt

Lymphis Salani murmura Penei.

Vallis cachinnatur, nouoque

Rura micant recreata vultu.

Iam delicatis oppida faustitas

Bigis reuifit. Purpureum viret

Aeuum, coronatumque gemmis,

Insolito pluit imbre caelum.

Stagnant

Stagnant repleti nectaris amnibus

Ac melle vici. Proflit vndique

Demurmurantum balsamorum

Suaueolens per aprica riuus.

Altis vagatur Thespiadum seges

Cristis. Honestum religio caput

Ostentat ignitosque crines,

Ac hilari mouet ora plausu.

Expergefactis ad sonitum lyris

Phoebus Salanae magnificum canit

Paeana felicemque fortem.

Fatidicis resonare votis

Auditur altus Castalidum chorus :

Excelsa fastis Iena perennibus

Florebit et faustis anhela

Verticibus superabit astra.

Sic fiet : Echo garrit : ab arbore

Ter laeta pennis plausit auis : nuit

Iehoua, qui regnum Salanae

Praefidibus bene mulcet alis.

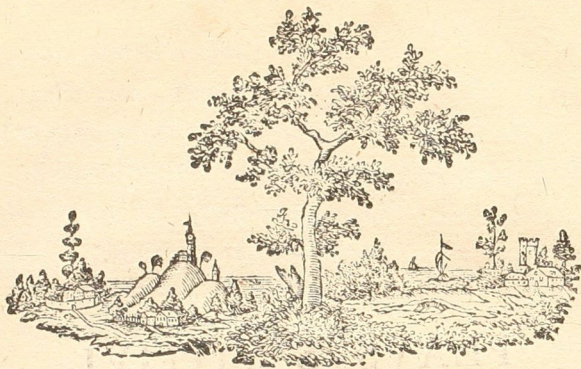

PLAVSVS VOTIVI
S O D A L I V M
ALIQVOT EXTERORVM

GEORG. HENR. A. V. R. E. R.

ILLV-
D

M V L L A D O R
ILLVSTRI
SOCIETATI LATINAE

S. P. D.

GEORG. HENR. AYRER

POT. BRITT. REG. A CONS. AVL. IVR. DOCT. ET PROF.
PVBL. ORD. IN ACAD. GÖTTINGENSI.

Iucunda mihi semper est recordatio dudum
praeteriti temporis, quod iuuenili aetate
quiete placideque, nec sine fructu, transegi
in sinu almae matris vestrae, iam tum qui-
dem satis annosae, sed nihilominus vegetae ac foecun-
dae, vtpote nec frequenti per duo, quae nunc expleuit,
secula

secla ingeniorum partu effoetae, sed inter obstetricia tot Nixorum felicissimorum, parturienti tempestive opem ferentium, numerosam quotanis prolem edere pergentis, in societatis sacrae pariter ac civilis ommoda eruditam atque formatam,

Magna itaque cum voluptate nuper intellexi ex programmate, ad nostram academiam Georgiam Augustan transmissio, illam iam in eo esse, ut inter horribiles Martis strepitus bisaequalem triumphalium ludorum sollemnitatem, omnibus sane triumphis, bello, cui nullam salutem esse, communis patria nostra hac infelici discordiarum ac miseranda tempestate nimio-
pere experitur, partis, longe laetabiliorem auspicio-
remque adornet. Insignem vero laetitiae meae cumulum addiderunt vestrae, viri celeberrimi atque doctissimi, litterae humanissimae, quibus me quoque sodalicii vestri participem benevole inuitare: voluistis ad concelebrandam festiuitatem peculiarem, qua laudabili instituto celebritatem academicam, a tam benigna tamque gratum vobis domicilium praebente matre indictam, augere decreuistis, hunc laetissimum affidui vestri ac felicitatis elegantiorum literarum cultus fructum laturo, ut, quamdiu studia humanitatis veterisque praecipue Latii castitas et venustas vobis curae erunt

D 2

cordi-

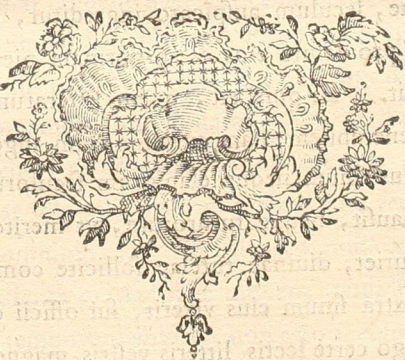

cordique, illa de barbarie fugata, sicut de aliis periculis, feliciter superatis, non solum magis maiorque triumphare reditumque eius impedire; sed etiam de hospitibus, immo filiis familias tam bene cultis sibi possit gratulari. Quam libenter equidem vellem coram adesse, inter plausus publicos, quos macti virtute procul dubio excitabitis, vobis gratulabunda voce et mente adplausurus. Quam cupide amplexurus essem oportunitatem, vnum alterumque praeceptorum neorum honoratissimorum, magnificum in primis atque summe venerabilem et academiae vestrae et ordinis sui senioriorem, ciuem meum maximopere colendum, consalutandi; nisi id praesentis ratio temporis prohiberet. Hac igitur iustam excusationem mihi praebente, per humanam vestram inuitationem officiosissime deprecanti, beneuola fronte vos accepturos esse, spero, vota, quae, licet absens; non minus tamen candide, pro perenni academiae Ienensis aequae ac vestrae societatis, in gremio eius natae, foetae, cultae ornataeque, flore ac incolumitate perpetua nuncupo, deum immortalem ex animo precans, vt, pacatis mox Germaniae perturbatae rebus restitutaque quiete, vestris ac nostris Musis tam necessaria, res vtriusque arcto coniunctas vinculo, et sub tutela serenissimorum nutritorum rectoris-

etrisque magnificentissimi munificentissima, et sub
dici ac honorifico illustrissimi comitis Rutheni praes-
co prosperrime succedere, gloriamque partam maxi-
ais crescere auctibus atque ad feram posteritatem iu-
leat propagari. De me autem persuasissimum vobis
esse velim, carissimi sodales, nullam non occasionem
nihil gratam semper fore atque exoptatam, qua de vo-
bis omnibus ac singulis bene merendi studium meum
prolixissimum ipsis rerum argumentis demonstrare
queam. Ita valete, et, quod vos facere, confido, me-
umare pergite. Dab. Göttingae, prid. cal. Febr.

MDCCCLVIII.

VIRIS EXCELLENTISSIMIS
 CONSVLTISSIMIS AMPLISSIMIS GENEROSISSIMIS
 NOBILISSIMISQVE

G. G. RICHTERVS

POT. BRIT. REG. A CONSIL. AVL.

MED. D. ET P. P. O. IN ACAD.

GEORGIA AVGVSTA

Ad societatem gaudii vestri, viri magnopere con-
 lendi, ad quam tanta humanitate inuitastis, vltro
 adspirat animus meus; certe festo illo ac sacro die, quo
 alma studiorum mater tertium aetatis suae, cum tanta
 gloria exactae, seculum auspicato ingreditur, candidis
 pariter votis pro salute eius et ad normam pietatis ve-
 strae aestuabit. Et quis est, quem litterarum decus
 tangit, qui venerabilem illam cultissimorum ingeniorum
 matrem, cuius sinum neque elapsum seculorum foe-
 cunditas exhaustit, neque futurorum, vt merito confi-
 dimus, exhauriet, diuinae tutelae sollicitè commenda-
 re, etiamsi extra sinum eius vixerit, sui officii esse non
 intelligat? Ego certe lectis litteris vestris magno statim
 flagrare desiderio coepi, iter ad vos moliendi, etiam in
 hoc senio meo, inter has hiemalis frigoris minas et va-
 ria

ria non infitianda, quae pedem remorantur, negotio-
rum obstacula. Res enim maxime optabilis visa est coe-
tui tam amabili et victimas diuinae prouidentiae offe-
renti iungi, et quam spem litterae vestrae iniecerunt, a
priuatis aris ad publicas vos comitari, pietatis vestrae
exemplo accendi et meo vicissim accendere, denique
festiuitatis huius decus, vt memorem animum saepe re-
creet et ad extollenda diuina in litteras beneficia im-
pellat, inter solatia quaedam vitae ac delicias referre.
Verum conatus omnes, qui votis meis mirifice blan-
diuntur, publica opprimit praesentium temporum cala-
mitas, in qua sunt, qui piaculum dixerint, a focus
suis et penatibus, vario discrimini expositis, abesse. O
si defauiat tandem haec procella belli, quae musarum
gaudia nimis contaminat! Nihil vero ista impediunt,
quo minus laeta festi illius diei, in quo digno celebra-
ndo occupamini, imago natiuis se coloribus animo meo
repraesentet et ardentissimarum precum conceptissimas
formulas inspiret, quarum summa huc redit, vt arbiter
rerum omnium, qui tam celebrem musarum sedem inter
tot luculenta gratiae suae munera condidit, et aduersus
omnes temporum iniurias non vno seculo protexit, per-
que viros, inde egressos et eximiis in doctrinam tam sa-
cram quam ciuilem meritis inclitos, plurimarum prouin-

ciarum commodis et saluti consuluit, in perpetuo rerum
 suarum vigore et incremento ad postremos humani aevi
 terminos conferuet illam ac tueatur. Vos, sodales
 amicissimi, qui, stante et vigente academia instituti ve-
 stri praestantissimi stare ac vigere decus et noua passim
 praesidia imminere, confiditis, in communi illo rerum
 prosperrimarum vinculo et suauis officiorum concentu
 crebras expectate gaudendi et gratulandi inuicem occa-
 siones. Quibus si vocem Richteri vestri congratulan-
 tis se crebro miscere coniiicietis, erit haec coniectura vt
 amica et mihi honorifica, ita, de quo securos vos
 esse velim, iusta et omnis erroris expers. Ex aca-
 demia Georgia Augusta die x kalendas Febr. A. S.
 CIOIOCCCLVIII.

VIRIS

VIRIS EXCELLENTISSIMIS,
AMPLISSIMIS

NATALIVM CLARITATE, INGENIORVM AC DO-
CTRINAE PRAESTANTIA FLORENTISSIMIS
ILLVSTRIS SOCIETATIS, QVAE IENAM ORNAT,
LATINAE DIRECTORI, EPHORO, SODALIBVS

S. D.
IO. MATTHIAS GESNERVS

POT. REG. BRITT. A CONSIL. AVL. ET IN ACAD.
GEORG. AVG. P. P. O.

Quod nuper publico huius vniuersitatis nomine ad
vestram, sodales, a me scriptum est, esse inter no-
stros, qui valde optent in seclarium almae matris
etiam suae gaudiorum societatem venire, et ab ea se per-
temporum vel suorum vel communium rationem exclu-
di, aegre ferant: illud non modo me formante episto-
lam, sed ex meo etiam sensu scriptum esse, facile vel
non adfirmanti mihi creditis. Quid enim iucundius
mihi esse posset, quam reuifere post duodequingenta
annos sinum matris optimae, nutricis quidem certe et
studiorum et paupertatis meae, reptare per ipsa illa lo-
ca, in quibus bene mihi fuit, auditoria reuifere, in
quibus et audiui multa cum fructu, et aliquoties etiam
non sine quadam gloriola auditus sum, conuictorium

D 5

illud

illud et *ευσσέλιον* ingresso ibi si non corpore, animo certe religiosa pietate prostrato, gratias persolvere divinae primum, deinde et antiquorum principum providentiae, quae alimenta et mihi per tres annos integros, et cateruis virorum bonorum per duo secula praestitit: tum vestro in coetu (daretis enim mihi, scio, vel senatum vel concionem facile) commemorare, quid ego Ienae, quid literis illis debeam, quarum nos deuinxit societas; adolescentes scilicet, qui adessent, docerem, illas literas, quas quidam homines, si non iactant, mulsant certe, nihil facere *πρὸς τ' ἀλφίτα*, non modo panem, quod de suis studiis gloriantur, procurare et alimenta adolescentulis, sed viris etiam sal sapientiae, et alacritatis ac laetitiae vinum senibus.

Non est opus, sodales, pluribus uti vos doceam, quam cupide ad vos aduolarem, si res facultatem haberet. Et nondum dixi, quantum ipsum iter mihi voluptatis praebiturum esset, ex veteribus necessariis, principalibusque cimeliis inuisendis Gothae, ex Erfurten-sibus institutis coram arbitrandis, ex recensenda vel bibliotheca vel gymnasio Vinariensi, iuventutis meae per quatuordecim annos et officina et theatro: quantum iu-cunditatis ex ipsa vrbe, ex veterum amicorum et nouo-rum complexu, ex ipsa velut lustratione et recensu do-mum

muum et familiarium, ex vestris, sodales, et eorum, quos patriae linguae studium mihi conciliauit, salutationibus, complexibus, confabulationibus. Ita mihi, quae volo, contingant, vt hac ipsa imagine me efferri et quasi *περὶ ἑσθλας* sentio. Verum enim vero, somniorum aliorum instar, diffugiunt pulchrae illae *Φαντασίαι*. Satis mihi esse debet, vt absens corpore, praesens animo et omnibus votis, bene precer Ienae, almae matri nostrae, speciatim vobis, sodales optimi, et gratulationes atque vota omnia, quae per illa vestra sollemnia fient, nuncupabuntur, rata esse diuinitus ex animi mei sententia optem. Ita fiat! ita vos deo curae sitis, ita societas latina seculum aliquando suum, post perpetuum felicitatis tenorem et incrementa, laeta felixque condat. Ita mea vobis vita iucunda, ita aliquando memoria cara sit, nec inhonesta. Scrib. a. d. xviii Ianuarii A. S. LVIII in academia Georgia Augusta.

CELE-

CELEBERRIMAE
 QVAE ATHENIS PROPTER SALAM EST
 LATINAE SOCIETATIS
 DIRECTORI EXCELLENTISSIMO,
 EPHORO GRAVISSIMO,
 SENIORI AC RELIQVIS SODALIBVS AMPLISSIMIS

S. P. D.
 GVIL. HENR. HAIM. L. B. à WOLLZOGEN
 ET NEVHAUS

SERENISS. SAXON. GOTH. ET ALTENB. DVCI
 A CONSIL. REGIM.

Non potuit honorificentius agi, quam a vobis, director excellentissime, ephore grauissime, senior ac reliqui sodales societatis latinae amplissimi, mecum actum est per litteras xxviii decembr. superioris anni die ad me scriptas, in quibus singularis vestra in me beneuolentia ita se ostendit, vt non possim, quin maximas pro ea vobis gratias agam. Gratulabor autem vobis prius, vt debeo, deinde ad me reuertar. Gratulor de sacris secularibus, quae cum incluta vestra academia facere decreuistis, gratulor vero etiam ipsi academiae, cui per vos hoc ipso seculo noua gloriae facta est accessio atque vt perpetuus huic Ernestinae Saxoniae luci splendor obtingat, ex animo precor. O quam

quam vellem, nunc enim ad me venio, gaudiis Vestris interesse, quibus nihil mihi fingere possum laetius. Sed vereor, vt tam felici esse mihi liceat. Quum enim nudius demum tertius vestras longe mihi exoptatissimas acceperim litteras, propter angustiam temporis an discedendi iam veniam et petere possim et consequi, dubito. Accedit, quod consiliariorum nonnullis iam absentibus, tantum ab occupationibus meis mihi non videtur fore otii, vt in aliquot dies hinc excurram. Interim animo certe vobiscum ero, votis vos prosequar et quaecunque ab homine vestri studiosissimo obseruantissimo proficisci possunt, quoties tulerit occasio, cuique vestrum praestare, voluptati mihi ducam. Valete et mihi, quod facitis, fauere pergite dab. Altenburgi die XII. cal. Februar. CIOCCCLVIII.

VIRIS

VIRIS
EXCELLENTISSIMIS, CONSULTISSIMIS, AMPLISSIMIS,
GENEROSISSIMIS NOBILISSIMISQVE

ILLVSTRIS

SOCIETATIS LATINAE IENENSIS
DIRECTORI, EPHORO, SENIORI COLLEGISQVE,

S. P. D.

CHRISTIAN. GVIL. FRANC. WALCHIVS

THEOL. D. ET P. P. O. IN ACAD. GÖTTING.

Qum legi litteras vestras, viri celeberrimi clarissimi-
que, humanissime ad me scriptas, tanta captus
sum voluptate, vt gratularer meae fortunae, qua ita
vobiscum coniunctus sum, vt me in gaudii ac votorum
societatem venire velitis, quibus sacra Ienensis acade-
miae secularia prosequi decreuistis. Etenim non solum
id mihi gratissimum accidit, quod intelligo, constantem
ac perpetuam esse vestram erga me benevolentiam, qua
me praesentem olim amplexi estis; sed mirifica etiam
laetitia me adficit pietas vestra erga musarum sedem,
quam patriam mihi contigisse, glorior et, vt omni tem-
pore bonis omnibus adfluat, deum quotidie precari so-
leo. Quare nec fieri potest, quin summopere placeat
consilium vestrum, publica pompa ac sollempni religione
exoptatissimum diem celebrandi, idemque animum me-
um ita commoueat, vt vestrae voluntati, praestantissimi
viri,

viri, quam honori mihi esse, scio, vehementer cupiam
satisfacere vobisque, quam grata mente vestra in me
studia prosequar, ore vultuque hilari declarare. Is ve-
ro, quem haud ignoratis, rerum nostrarum status effi-
cit, ut carere, me oporteat, summa ista voluptate, cu-
ius certissima spes me ceperat, antequam funesto bello
cum Germania fere omnis; tum felicissima alioquin pro-
vincia, in quam ex vestra litterarum officina euocatus
fui, coepisset flagrare. Nec dubito, quin ob hanc
causam, magnam certe et iustam, me excusatum habeatis,
modo si cogitaueritis, non voluntatem, quam, testor,
ad praestandum vobis obediendi officium paratissimam
esse; sed potestatem, ea, quae iussistis, exsequendi;
sive potius obtinendi, quae ipse adpeto, in me de-
siderari posse. Cogar igitur abesse isto die ab illustris
societatis vestrae coetu et a iucundissimis spectaculis ve-
stris; nec tamen communis calamitatis acerbitate auo-
cari me, patiar, a pietatis officii, quae, scio, me Ie-
nensi academiae debere, quae suscepit me, aluit, fuit
liberaliter, prima ornauit. Vestro exemplo, carissima
capita, illustri certe et ad excitandum aliorum imitandi
studium maxime idoneo, ductus inflammatusque, gra-
tulabor illi de natali die ducentesimo, quo maius bene-
ficiam ab immortali deo vix expeti potest, measque cum
vestris

vestris coniungam preces, vt sacra secularia ei fausto
 ac feliciter eueniant: vt suis ornamentis suisque decori-
 bus quam diutissime frui, pergat: vt ab omni casu tri-
 stiori tuta sit: vt doctorum celeberrimorum, qui nunc
 gloriam eius nominum suorum fama et meritorum ma-
 gnitudine confirmant ac latius proferunt, vita sit lon-
 gissima felicitasque maxima ac perpetua. Praeterea ve-
 strae societatis salutem, cum qua ipsa litterarum ele-
 gantiorum salus tam arcto vinculo cohaeret, vt neutra
 ab altera diuelli queat, sine fine continuandam ac nouis
 gloriae incrementis augendam, deo commendabo. Quod
 superest, me in eorum numero esse, vt vobis persua-
 deatis, qui a vobis, eruditissimi viri, amari cupiunt,
 vestrique collegii honori quam maxime student, vehe-
 mentius rogo, meque ad quaeuis officia, quae vos a
 me expectare, intellexero, paratissimum fore, polli-
 ceor. Agite felicissime. In academia regia Georgia
 Augusta, idib. ian. ann. christian. CXCICCLVIII.

ILLVSTRI
SOCIETATI LATINAE

s. d.

IO. DAVID MICHAELIS

PHIL. D. ET P. P. O. IN ACAD. GÖTTING.

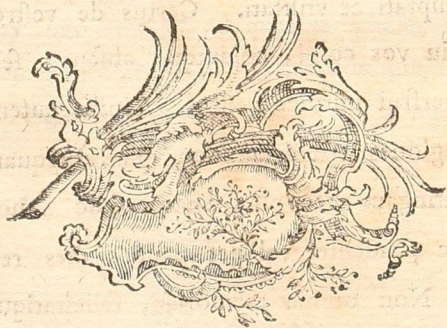
Vtinam per haec Germaniae tempora, et nostra,
liceret, vestrae interesse lactitiae! Venirem pro-
fecto, animumque, aliis negotiis relaxatum, non illa
solum pompa certaminibusque eruditorum, sed vestra
maxime consuetudine pascerem, omnesque vestras ho-
ras, quas ex publico decerpere liceret, meae vindi-
carem voluptati et vtilitati. Certus de vestro in me
animo, diu vos colui, colamque absens; sed prae-
sentibus perfrui mirifice gestio. Nostis autem, quae
per has regiones ierit calamitas, quae antequam trans-
eat, Goettingam nec pie, senator hoc anno acade-
miae, nec prudenter vel per paucos dies relinquere
possum. Non omnia memoriae, felicitatique semel
inuenta iterum inueniendi, sed multorum annorum
labores ignis materiae credimus, quotquot his litteris

E

ope-

operam damus, propter quas vester sum. Has nostras maximas opes deserere, bellicue casibus obiicere, intutum. Ita tamen persuasum habete, animo me piisque votis vestris feris interesse: vtque aliquando aliquis ex meis posteris, pacata et florente Germania, tertia Ienensibus gaudia praefens gratuletur, (quod faciet, si meae sit erga vos pietatis heres) dignusque sit, qui a vestro inuitetur collegio (illud enim vigeat, multaue dicat carmina secularia) mihi pene magis quam vobis precari. Goetting. prid. cal. Febr. C1D10CCLVIII.

CELE-

CELEBERRIMAE
SODALITATI LATINAE IENENSI

S. P. D.

BOEHMIVS

PHIL. D. ET P. P. IN ACAD. LIPSIENSI

Demum nudius tertius peruenit ad me epistola vestra, viri excellentissimi, clarissimique, quamuis scripta; ea iam die secundo Ianuarii, plena beneuolentiae, ac propensissimae, in me, voluntatis. Atque illa quum sit vna et publicae felicitatis gratissima nuntia, verbis non possum satis exprimere, quantam animo voluptatem meo adtulerit. Ego vero arctissime amplector hunc tantum tamque singularem, erga me, amorem vestrum, dilectissimi sodales, quo factum est, vt me, ad secularia gaudia, verbis conceptissimis euocetis. Quippe in eo est academia Ienensis, felix; ingeniorum parens, vt hoc ipso anno, hoc, qui imminet, mense februario, nouum seculum condat, nouasque spes et vota concipiat. Quam vellem, amici, tali tempore, tam fortunato rebus vestris, ac litteris ipsis, potissimum vestro inesse choro, inque summae laetitiae societatem venire! Ea enim est mea, in Ienensem academiam, in vestrum coetum, reuerentia, vt certe in

E a

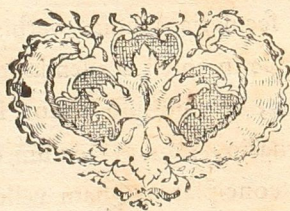
hac

hac nemini homini concedam : ea in me humanitas vestra, quam demereri officio aliquo lubenter velim. Iam vero quando non datum est, per factorum acerbicatem, quibus res nostrae premuntur, ad vos quidem hoc tempore excurrere, atque interuenire laetitiis, in sinu validissime gaudeo, votaue candidissima, pro salute academiae, pro sodalitatibus perpetuo flore, nuncupo.

Gaude, docta cohors, Latiae decus omne Camenae,
Laeteturque suis clara Salana bonis!

Ita secularia sollempnia, plaudentibus musis, peragite,
mihique fauete. Scrib. in academia Lipsica, d. xxvii
Ianuar. MDCCCLVIII.

ILLV-

ILLVSTRI
SOCIETATI LATINAE

S. P. D.

ACHATIVS LVDOV. CAROL. SCHMIDIVS

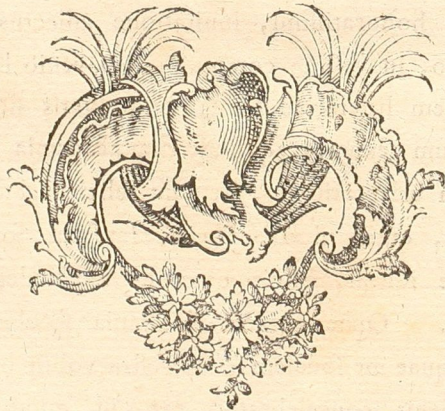
IVR. DOCT. ET SERENISS. SAX. COBVRG.

DVCI A CONSILIIIS

Academiae patriae, quae me olim aluit ac formauit, tantum abest, vt memoriam deposuerim, vt eam potius maximae cum voluptatis sensu quotidie recolam. Quam ob rem, perhonorifica inprimis vestra, fautores honoratissimi, inuitatione adlectus pro eo, ac debeo, in vestrae communionem venio laetitiae ob constantem litterariae huius vniuersitatis florem, hoc potissimum tempore, quo alterum academia nostra, ad inuidiam celebratissima, seculum feliciter absoluit, tertiumque, quod ei D. O. M. faustum fortunatumque esse iubeat, bonis omnibus adplaudentibus ingreditur. Quae quidem sollempnia secularia quum latina, quae me sodalem esse, vestra voluit beneuolentia, societas concelebratum eat, id, quod non exi-

guo mihi honori duxi, a me postulastis, vt splendido
vestro pro perpetua academiae nostrae felicitate vota
nuncupantium choro laetabundus intersim. Ne igitur
officio, ab ipsis litteris mihi imposto, deesse videar,
omnem, deo adnuente, dabo operam, vt impetrata a
clementissimo, a quo totus pendeo, principe, abque
catenatis, quibus distineor, negotiis venia, praesens
vobis demonstram, quam impensè de insigni hac aca-
demiae nostrae felicitate deque latinae societatis flore
optimo illiusque in me fauore gaudeam. Valete ex
animi sententia. Dab. Coburgi d. xviii Ianuar.
A. S. cııııccclvııı.

VIRIS

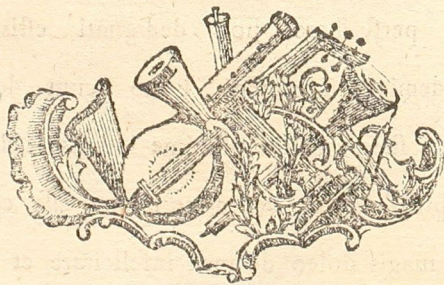

VIRIS
 EXCELLENTISSIMIS, AMPLISSIMIS
 ET CELEBERRIMIS
 SOCIETATIS INCLVTAE LATINAE
 QVAE IENAE FLORET
 DIRECTORI EPHORO SENIORI
 ET SODALIBVS
 S. P. D.
 CHRISTIANVS FRID. SCHNAVSSIUS
 SERENISS. DVCI SAXO-VINAR. ET ISENAG.
 A CONSILIIS ET EPIST. SECRETIORIBVS

Quo maiori animi cum laetitia ex litteris, quas ad me, tanquam focium vestrum ante aliquot dies Vinariam perscribere non dedignati estis, intellexi, academiam Ienensem bono cum deo seculum aetatis suae tertium proxime instans festiuis gaudiis et splendidissima vestra concione esse celebratam: eo magis doleo de mea infelicitate et absentia, quae me publicis his sollempnibus, id quod tamen

femper in votis habui, nunc interesse, satis acerbe prohibent. Missus enim a serenissimo duce primis diebus Nouembris a. p. in hanc patriam urbem, proh dolor! belli calamitatibus cum tota prouincia, quantaquanta est, oppressam et deuastatam, negotiorum ibi pertractandorum grauitate et multitudine totus adhuc retineor, vt mihi in praesentia nihil amplius relictum sit, quam vobis, viri amplissimi et celeberrimi, de futuris his gaudiis gratulandi gratumque pro vestra humanissima vocatione animum testificandi, sola facultas. Dab. Isenaci d. xviii Ian. c1010cclviii.

VIRIS

VIRIS
EXCELLENTISSIMIS, AMPLISSIMIS, PRAECELLEN-
TISSIMIS, NOBILISSIMIS, DOCTISSIMIS
SOCIETATIS LATINAE,
QVAE IENAE FLORET,
DIRECTORI, EPHORO, SENIORI
AC SODALIBVS RELIQVIS

S. P. D.

IOANNES FRIDERICVS GRVNER

GYMNAS. COBVRG. PROFESSOR

Quod ad celebrandos cum incluta societate latina
seculares almae Ienensis academiae inuitare me
humanissimis literis dignati estis, celeberrimi ac prae-
stantissimi viri, gratissima mente agnosco benignitatem
vestram. Et quam vellem, venire ad tempus consti-
tutum, praesentique declarare liceret et probare aca-
demiae pietatem meam, societati fidem et obsequium,
vobisque singulis obseruantiam, officia, studium! Sed,
quum caussis non leuibus impediatur omnino, quo mi-
nus hoc tempore domo abeam; ignoscetis fortunae
meae, quae morem gerere honestissimae voluntati ve-

E 5

strae

strae me non finit. Vota igitur, quae praefens, si quidem licuisset, nuncupaturus fuisssem, absens suscipiam, atque pro salute non solum academiae, in qua annos sex prope totos et discendo et docendo egi olim suauissime; sed pro incolumitate etiam societatis latinae, cuius mihi caritatem nullam vnquam tempus adimet, preces ad deum fundam ardentissimas. Hoc enim vobis persuadeatis velim, me societati latinae non minus, quam ipsi academiae celebritatem perpetuam, gloriam immortalem precari. Valete, celeberrimi ac praestantissimi viri, societatis latinae et academiae Ienensis ornamenta ac robora; meque, vobis addictissimum, fauori vestro, quod facitis, nunquam non commendatum habete. Dabam Coburgi, a. d. XIII cal. Febr. A. C. N. CIOIOCCLVIII.

SOCIE-

SOCIETATIS LATINAE

DIRECTORI EXCELLENTISSIMO, EPHORO CON-
SVLTISSIMO, SODALIBVS CLARISSIMIS
NOBILISSIMIS DOCTISSIMIS

S. P. D.

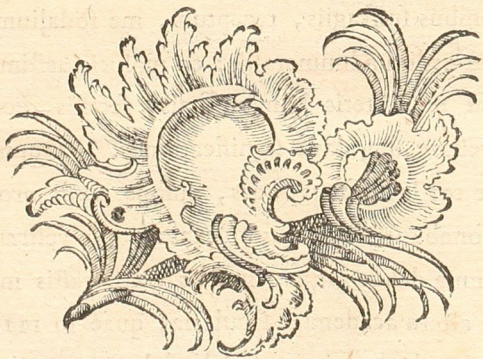
IOANNES FRICKIVS

GYMNAS. VINAR. CONRECTOR

Quo plus honoris mihi accessisse, intellexi, a quo tempore, in nobilissimam societatem vestram, communibus suffragiis, receptum, me sodalium honorariorum ordini adnumerastis: eo maioris aestimo, quas, datis ad me litteris humanissimis, fecistis, voluntatis in me vestrae singularis significationes. Quum enim, ne inter tot laetissimas voces, quibus aures propediem circumsonabunt, vestrae non exaudiantur vestraque vota solemnia desiderentur, iunctis conspirastis mentibus ad sacra altera academiae secularia, quae in IIII. non. februar. incident, pie concelebranda: tum, quae vestra est benignitas, me quoque socium ac testem tantae musarum Ienensium laetitiae expectatis et vultis, vt in
com-

communes plausus veniam publicisque votis mea fo-
ciem. Hoc nomine gratum vobis profiteor animum et,
quum suauissimis vestris litteris veniendi necessitas im-
posita fere mihi videatur, venturum me, significo, vbi
per occupationum publicarum et valetudinis rationem
licuerit. Vt dicta academiae sollemnia, deo prolixè fa-
uente, laetum fortunatumque, vti initium; sic exitum
habeant, ex animo precor; vos vero, quem hoc ipso
mihi declarastis, fauorem vt conferuetis omni tempore,
etiam atque etiam rogo. Vinar. XIII calend. febr.
MDCCLVIII.

CAR.

CARMEN
SECVLARE

SVO PLVRIVMQVE SODALIVM
EXTERORVM NOMINE
SOCIETATI LATINAE

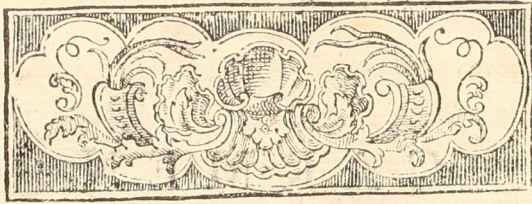
DICATVM

A
IO. FRID. SCHOEPPERLINO

LYC. NORDL. RET. COLLAB. ET DICTAE SOCIET.

COLL. HONORAR.

NASCERE

S E C U N D A R E

SVONFVIVVIVE SODAVIVM

EXTRORVM NOMINE

SOCIETATI LATINE

MVTAGID

ASCERE dimidio quaqua venerabilis orbi,
Immensis lapsus spatiis, atque efflue circo,
Præuertens rapido Veneremque Hermem-
que meatu,

Et precibus properata piis sol lumina redde.
En oritur, sed splendidius non ocyus, Eos,
Vela tuis rubicunda viis, textosque tapetas
Præterdit, croceoque ignis distinguit amictu.
Luxit flammiumus toto non pulchrior anno
Phosphorus, axe ruit metuens te sidere vinci.
Iam premit auroram fidus comes, assiduusque
Phoebe, satelles adest, tanti prænuntius ortus.

At

At tu, dum moderaris equos, pia gaudia frenas,
Suspensisque rotis et spes suspendis auaras,
Non ita stipatis foribus certamine longo.
Mane salutatum stat pressa potentis amici
Turba Quiris incerta, boni laudator et actor,
Turba Syracusio veniens de litore, Gallus,
Allobrox, Vmber, Picens, Lucanus, Achiius,
Afer et Eliacae non vltima gloria palmae,
Limina circumeunt, primique immittier optant,
Audiri cupiunt, et consulis otia damnant.
Iam nunc caeruleo Thetidos conurge cubili,
Et muni votisque viam, spebusque clientum.
Fallor, an euibrat radios, solemque reducit,
Nubibus infidis rutilumque intermicat aurum,
Et tenerum lustrat face festa flammifer orbem.
Nimirum te, Ioua, dies noctesque loquantur,
Qua tellus liquido circumnata aequore solem;
Qua sol, lorica bis feno fidere textam
Cinctus, circumagat candentes terga quadrigas,
Siue polos versus per pura euexerit orbem;
Seu ruat aetherium per iter, seque aequore mergat.
Nil adeo inuisum foli, loca nulla plagarum
Nec lucis, nec vocis erunt expertia diae.
Quin adeo splendore iacit per inania festos

Com-

Communesque ignes sacrat, velut augur Apollo,
 Vix super Eoos montes caput egit honestum,
 Depressis radios vbi figit vallibus, humorem
 Hesternum calido quum pectore totus anhelat,
 Et praesultoris vaga quum vestigia torret.
 Excitus ecce pedum vicibus confurgit in altum
 Puluis et, ad terram recidens, ea signa reuerit.
 Iupiter ipse sinu, sudo sic aëre, numquam
 Descendit terrae, quum iam complexa gemellos
 Deflexura parum solis via fugit, et inter
 Cancrinas haeret chelas, penetrabilis aestu.
 Sic terrae ad cultum sese demisit Olympus.

EST, qua Sala cauo prohibet discrimine montes,
 Et felix sese insinuat conuallibus aruis,
 Oppidulum, Iena est, clementi subdita cliuo,
 Cui fama excelsas super ipsa cacumina turres
 Arcibus impositas, monimenta, tropaea, triumphos
 Digno natorum natis imitamine struxit.
 Hanc, dum corruerunt amplissima regna, nouisque
 Interitu fecere locum, sub numine Iouae,
 Per lustra exoriens sol quadragera tuetur.
 Et noua successisse illi nunc culmina gaudet,

Tan-

Tantum est praesidium aduersis academia rebus!
Sint propria haec, sint perpetua haec, dum corruat orbis,
Sustentacla pie diuinitus edita Ienae!

ILLE ego, qui quondam felice moratus Iena,
Auribus edidici bibulis lenimina vitae,
Et sapiens operis ieci fundamenta nostri,
Iam memini, concepta mihi tum figere vota,
Ut superet duplum secura academia saeculum,
Audierant Musae mea vota precesque latinae,
Omen id acceptum memini; rata vota precesque!
Damnatus voti, fato disiunctus ad Egram
Quamquam laetitiae seclusus sede ago vitam,
Iubila vestra meis miscebo, et carmina pangam.
Vota soluturo Clio, pia musa, fauebis,
Te duce FRIDRICI monumenta perennia discam.
Partem aliquam, venti, Ienae referatis ad, aures!

SED vix ingressum Ienae memorare triumphos,
Et cathedra partos humanae mentis honores,
Exterrent reuocata animis bella, horrida bella,
Et coiens de strage virum lato aequore sanguis,
Quem glacies liquefacta suae nunc reddit arenae.
Aëra ploratuque et femineo vlulatu

Completum tuba terrisonis cit Martia turbis,
 Et litui toruo violant audita fragore.
 Verberibus repetita sonant caua tympana motus;
 Distinguunt curtam peditis fera classica noctem.
 Decubitu surgunt omnes, aquilisque reflexis
 Emotus graditur totis exercitus alis,
 Et trucibus pauidas armis circumsonat vrbes,
 Confertis stant arma armis, fixusque viro vir,
 Lectaque de multis numero sine millia regnis
 Vna Pannoniae gens, et contermina versus
 Occiduum solem induitur tota Illyris arma,
 Atque Hunni feritate vaga, duroque Bohemo
 Armigeri comes est natio; vicina Morauis;
 Sauromates conto melior, Brennusque tonitru,
 Et Gotthi, Gallique leues, et Dalmata miles,
 Certant illatis reduces concurrere signis.
 Nil moueor. Decreta suis sunt praemia musis,
 Caetera, diuitiae Crassi, Mariique tropaea,
 Chartago turrata, decus bimarisque Corinthi,
 Victaque romanis opibus prouincia, nomen
 Asiatici, Numidae, Dacique Afrique datura,
 Omnia sunt hominum tectis obnoxia furtis,
 Iuges bellorum fontes, caussaeque malorum,
 Cuncta sua, quae mole ruunt, nisi caelifer horum

De

De tenui appendit filo Iehoua ruina.
Sed mentis cultura bonae, fetusque vigentis
Ingenii, sed iudicii florentis acumen,
Atque laboratae dotes, et pignora mentis,
Haec vti Musicolis tranquilla mente parantur,
Sic neque bella timent, metuunt neque tempore perdi.
Qualis, vt Ionio venti quasi viribus vnis
Conspirant lateris tentare pericula fortis,
Fluctus vbi fluctum premit, vnda vbi subruit vndam,
Mutuaque oppositas feriunt mala verbera rupes,
Sedibus antiquis stat Leuca ignara moueri
Contra, nec fluctus frangunt, franguntur at ipsi.
Talis et infanis versata academia rerum
Vorticibus, tentata suo atque exercita fato,
Vitam libera agit, caeli secura fauentis,
Et vocat incolumes ad gaudia certa Camoenas.
At quanto melior Sparta, quam moenia nulla
Vrbibus infestam Graiis sepsisse, Laconum
Pectora duratis animis munisse feruntur.
Hi sunt arte animi culti, hi sunt pectora dextrae
Lege Lycurgea virtuti incocta gerentes.
Est animus recti seruans, rigidusque fatelles.
Hoc schola vel bellis muro firmatur aheno.
At quanti seruare animis oracula castis,

Quæ Cumana olim, coecis iniecta tenebris,
 Vnus cognouit, submota plebe, decemuir;
 Tarpeiaque sedens romanus Veiovis arce
 Fulminibus totum trifidis exterruit orbem.
 Heu! quanti sacris et relligionis honori,
 Inferuisse fuit, duraque tyrannide solui!
 Quis res FRIDRICI gestas hoc carmine pangat?
 Quis genus omne operum canat, Herculeosque labores,
 Frigora, perfidiam, decoris quoque damna, catenas,
 Quis tantas rerum moles aduoluat in vnum?
 Promptior hiberna deponere Pelion Ossa.
 Non hunc papicolæ castris trahit orbita culpae,
 Non hunc exarmat simulati formula cultus,
 Monstrum horrendum, informe, hirtum, cui lumen
 adentum.

His pius insidiis, hac inuitante caterua
 Elabi tentat, belloque petitus vtrunque
 Mauritii Carolique armis, sacra nostra vel armis
 Ipse paludatus martyr, precibusque tuetur.
 Decipiunt multas pacis ludibria mentes,
 Et fraudis noua forma placet, Viteberga Lutheri
 Exheres, DVVIS immemor, *interimistica* seruat
 Sacra, placet blando obsequio lenita tyrannis.
 FRIDRICO non digna suo Viteberga fauente

Caesa-

Caesare, Maufitio cedit, ducis HVIVS alumno
Et nunc *elector* feruat nouus offa Lutheri.
Haec TIBI prima fuit condendi cauffa Lycei,
Fundamenta fcholae, FRIDRICE, vt dignior aras
Stragibus humanis immunes praeflet Iena,
Et facra doctoris capiat cimelia magni.

Quam bene conueniunt DVX atque academia Ienae!

Quae DVX propugnat castris, haec dogmata noftris
Annos bis centum iam nunc fonuere cathedris.

Tantum fi potuit facris decus addere noftris,

Vndique concitum inftituens academia ciuem,

Et ferere immenfam ventura ad faecula melfem:

Quis neget arbitrio Iouae fuccefcerere Ienam,

Qui frugem humectat, cuiusque adolefcit in vmbra
Melfis, et indigeno flauis fole aret ariftis.

Humano generi profunt, ea facra profefsi,

Exemtis animo vitiis, qui tramite recto

Auguftam ire docent verae virtutis ad aedem.

Quis, fi vel Xantho Phryx, vel Geta, Getulusque,

Aemulus indigeni veniat fub fcuta leonis,

Saeuiat in placidi fubfellia candida Phoebi?

Saeuiat humano generi, qui faeuit Ienae,

Quae de prole virum tota indefeffa meretur.

Quis non eiuret rabiem pleno ore ferinam,

Et laxata truci Mahomethis milite frena?
 Quis teneros vtero embryones excidere possit?
 Femellas necet ense pari quis victor inermes?
 Praecipitesque ruat fugientes, agmine iunctas,
 Ferreus ex alto subiecta in flumina Tilly?
 Quis messem auratis duro pede proterat aruis,
 Quæ feruire sibi nequit, ne feruiat vlli?
 Quis iuga aratorum trito de vomere raptos
 Mactet, quis dominos horrentibus exigat agris,
 Numina si vel sint Hecatombe digna litari?
 Ecquis fructifera quum depulit arbore poma,
 Detruncet grauidos antiquo caudice ramos,
 Radicem excidat, damnisque enutriat ignes
 Conceptos facibus, quas sacrae subdidit aedi?
 I, qui formam hominis mentiris, o visa Lybistis,
 Bruta sona brutis mandata, atque impera iniquis
 Mancipiis, excinde scholam, tristemque iubeto
 Exulem ad extremam secedere Apollina Thulen.
 Laurigeras merito capiti destringe coronas,
 Musarum agminibus consepata haec pulpita claude.
 Non furis in nostras, (at quanti est vincere!) Musas;
 In genus humanum furis, Heros, non tibi sunt hi
 Hostes, quos metuis, nec ab his iniuria famae est.
 Tartarico superest humani pectore sensus,

Qui

Qui vetet humano gladios de funere tingi.
Cerritae potius dicenda ferocia mentis,
Artibus ingenuis irasci, academica fulcis
Semina adhuc ignota suis deperdere ferro,
Hunc torui Nigrum ad flumen genuere leones,
Vel lupa nutrierit mammis, Hyrcanaque tigris.
Iam quibus obseruata modis, quo horrore relicta
Pulpita difficili doctore loquacula dicam?
Iam qua maiestate Magi! quae fama Brahmannis!
Quod decus et Druidis fecere silentia Gallis!
Nomine quo mactauit Alexandria Pelasgos!
Quo decore accepta est academia sancta Platonis!
Cessit Aristotelis soli grauitate Lyceo,
Ecquam Cittieo pompam peperisse Zenoni
Vel Stoa, Diogenique cani sua dolia constant!
Ergo fallaci Smerdi, indoctoque Calano
Profuit antiquae natu insita opinio famae:
His in tantorum fulgenti luce VIRORVM
Impius illudet sacris impostor Athenis?
Nempe scholae nobis quasi sunt Salomoniam templa,
Quas sacer augustas, operans bona, spiritus implet;
Sunt Capitolini, camera interiore, recessus,
Vnde sui oraculis redeunt interprete sensus;
Sunt Areopagi, dicundi gloria iuris;

Sunt aegri celebrata modis delubra Mineruae;
 Sunt vnae Sophies, post sacra renata, cathedrae,
 Artium abunda penus, morum textrina proborum.
 Illa bonum ciuem fingit, quas tractet habenas,
 Haec docet; integrum vitae vel regis amicum,
 Vel regem, quae cura homines virtute regendi.
 Hinc qui puppe sedens clauum tenet, ipse patronus,
 Quique haurit remex sentinam, debita sumit.
 Qualis, vt hibernis auctus de montibus amnis
 Accessisse sibi cumulos persentit aquarum,
 Mole tumens, superat positas ad litora metas,
 Egreditur ripis, operarum molibus instat,
 Aggestas faxis terras deludit, et vltra
 Vimineas crates surgit, vicique minaci
 Inuehitur portis vnda, terrisque redundat.
 Talis in extremas academia funditur oras,
 Prouentuque suo terras fecundat amica,
 Subiectumque suas vires emittit in orbem.
 Hanc omnis prope miratur Germania matrem,
 Sarmatae, Veneti, Cimbri docilesque Silesi,
 Et Transilvani veniunt in iura Salanae,
 Confluit huc Hunnus, Brennus, diuesque Polonus.
 Munitur placidis contra fera praelia musis
 Humanum pectus, domita feritate caninam

De-

Dediscit rabiem, crudeles ponit et iras,
Si quod ad humanas formauerit haec schola leges,
Sincerumque piae menti instillarit amorem.
Namque Aganippeis Charites iunguntur amicis,
Quae terris spreto multum indignantur amori,
Sola in Apollinea sua munera fede locantes.
Ipsae tranquilla semper regione morantur;
Haec amat ingenio pollens festa otia Daphnis,
Tibia seu pugnas canat, aut bona Massica plectrum.
At bonus interea Martis certamina nescit,
Et praefens alterna odit, quae signa per hostes
Inferri iubeant signis, fera classica Daphnis.
Hinc et ad Heptapylas Helicone habitasse Camoenae
Dicuntur, nullo claras prope milite Thebas.
Hinc plectro, fidibus celebres sonuere lyraque,
Quae nisi diffidiis bellisque placere remotis
Non possunt: vacuas poscit sibi Delius aures.
Hinc Roma vrbe procul vixere recessibus olim,
Vrbano ab strepitu disclusa suburbia habentes,
Atque insana fori conuitia deuittantes.
Quin verum fateamur? amant pulchra otia Musae,
Aethraeo caeli summa quae parte locantur,
Quo non inuidiae locus est, non Martia surgit
Turba, nec, adpellunt hominum de pectore fluctus.

Non igitur nostris praeclara silentia cantu
 Rumpuntur musis, caput his componit amica
 Audire indocilis nox classica, signa receptui,
 Immo autem his castris, (quamvis academia castris
 Ensis et telis, bombardae ac mortibus absit),
 His immo castris prodit quoque miles, ut ultra
 Adpensum sapiat gladium: nam discit ab illa,
 Quae ratio firmare urbes et ponere claustra,
 Metari castra, et loca commoda cingere vallo;
 Quis modus, exstructas cuneis perfringere turres,
 Caecum cuniculis iter explorare cauatis;
 Quae fraudes licitae, quo strategemate proficit
 Cogere in exiguum turmas cingentibus agmen.
 Huic referat lauros, muralem huic ipse coronam
 Dux reddat, tribuatque scholae pia Roma triumphos.
 Sic equus, id fatum, pergrande opus illud Epei
 Fuderat extrema Troiae sub nocte viros et
 Heroas, quos venter equi praegrans habebat:
 Nutrit ut armatos heroas et haec schola reddit,
 Hac quoque consiliis adhiberi rite docentur
 Belli, quid? quod et ipsa meret de laude dynastae.
 Interfunt signis etiam, penetralibus istis
 Qui dociles praecepta scholae didicisse farentur.
 Iam quis inhumano sic pectore saeuat excors,

Occi-

Occidere vt patrem cogat, cui debita vita est?
Impius aut gladio feriat genetricis adunco
Viscera, percussor quibus est nutritus amicis?
Nemo nefas non horret homo, vomitamque parentis
Damnatur, quo Nero prima sui proh! stamina vidit,
Strinxit et in patriam cultrum ingratus aluum.
Num turba inuideat sacris armata lyceis,
Conculcetque malo pede vulgus templa, muli ceu
Qui, quum traxerunt nocituro spiritu inanes
Mammas, exterere incipiunt vacua vbera calce?
His contra imbutus studiis *πρόλεπτος* Vlysses
Milite stipatus socio, rate vectus Hetrusca,
Sirenum ad dulces cantus obsurdit hospes,
Et miseris Circe mutatos reddidit artus.
Quid? quod Alexandro, Persas qui vicit et Indos,
Praeceptor castrense caput componit Homerus,
Sunt, qui diuinam iacent Aeneida ferreis
Suecorum Carolo visam iacuisse sub armis.
Sed vetus exempli lumen noua gloria vincit
Sideris, obscuris nubens monumenta tenebris,
Testor bella pius, quamuis tristissima bella,
Commendoque *DVCEs* factis et nomine dignos,
Quorum sub grato tectos tutamine musas
Audit Leina memor, didicitque efferre per orbem.

„Hoc

cci-

„Hoc ducis, inquis, opus. Sed quantum a milite
distat,

„Tantum animis huius, procerum clementia distat.,,

Frustra es, delapsae tutus timidusque procellae.

Naturam cognosce. Ferae, quas forte Sabina

Obuius expauit filua sub nocte viator,

Vt veniunt tota ora recens de caede cruentae,

Mulcentur medicis accepta ad vulnera palmis,

Et tactu innocuo defaevit dira cupido.

Solus cuncta fere per bruta vaferrimus anguis,

Qua sublatus erat gelida, gremioque refotus,

Sanguine foedat humum sacro malefidus alumnus

Hospitis, incurrens bruto vel iudice poenam.

En! quam sublimi arce sedet, tibicine Iesu

Edita relligio bis senis structa columnis.

Velo non remorante adytis penetralibus ara

Eoa de parte patet, quo crimen asylo

Tollitur oranti veniam, cornuque tenenti.

His procul ara sacris mendax Eleaea faceffat!

Hanc circa in cunctas protenditur area gentes,

Quas properanda trahat regnantis ad oscula Nati,

Qua virides habitant Musae, campisque recumbunt,

Sedula quas audit pubes, et pectora Christi

Fingi-

Fingitur ad cultum facilis, temploque paratur.
His vbi decurrit spatiis instincta iuuentus:
Anticipant sanctos diuini praedis honores,
Laetaque de nostris agitant praeludia sacris.
Quarum carceribus spretis vbi pondera terrae
Desidunt vitiosa, situ pereuntia longo;
Aut quos imperium saeui procul esse tyranni
Iussit, et ingenuas artes nescire coëgit:
Hoc calle exclusus nemo, ad deserta locorum
Deueniens, cultu praesignem adspirat ad arcem.
Callidus has artes peruidit apostata Caesar,
Tentans Christicolum de stirpe euertere gentem,
Construere imperium multo de funere strati
Cultus, et sacra lapsa reaedificare profana.
Hinc portentosum referatur pantheon vrbe,
Septem quae vna suas muro circumdedit arces.
Constantinopoli rediit diis omnibus aedes,
Sopitaque diu feliciter igne fauilla
Deuoto impuris violata recanduit ara.
Verbenas adolent alituras agmina flammam.
Mascula tura crepant vacuo pereuntia fumo.
Cornua condecorant fordae bouis aurea vittis,
Collaque decutiunt certae cessura securi.
Quin Soli inuicto comiti facit induperator,

Exem-

Exemploque nocens infandum sancit honorem.
 Stant impune diis monumenta, iacentque Iehouae.
 Nequidquam, Iuliane, moues, frustra que laboras,
 Dum positos reparas ludos, et restituis diis.
 Protinus ergo tuo iussu schola clauditur omnis,
 Obstructaeque silent dura proh! lege cathedrae.
 Hac ratione vales, Caesar, dum conteris artes,
 Vincenti similis, nisi Iouae causa fuisset.
 I nunc, qui hostiles proficisceris hostis in vrbes
 Pieridum sede illustres, victorue reuertis,
 Ange salutiferas annona parcius arcta,
 Subtrahe virtuti stimulos, alimenta que musis,
 Pelle, minare, fuga, cape, vinci, caede cremaque,
 At quoque, quo ducunt, in Iesum iniurius esto!
 Hoc Sotere intacta manent Acheruntis ab orco
 Temploque, centenaque fores, atque atria Musae.
 Si vel fressa crepans diducat hiantia caedem
 Martius ora furor, vertunt in commoda bella,
 Et Musis stabilitur honos, et laurea sacris.
 Quanto, quae belli suspirauere labores,
 Laetius exsultant terrae, dum pace fruuntur!
 Splendidus ex gladiis redit a certamine vomer,
 Hastaeque in falcem rectae curuantur aduncam.
 Quid magnus latro? quid circumlata per Indos,

Tem-

Tempore non longo seruos, victore tröpaea?
Graiu genum didicere artes, patriaque solutus
Barbarie, totus musas percalluit orbis.
Quid Romana armis rapido quasi flumine virtus,
Quae veniens vicit, nullo prope funera damno
Militis occisi victrix, res mira, redemit?
Quae vicit gentes, Pallas fuit; ipsaque victis
Profuit arte magis, quam bello defuit armis;
Conceptoque animis genio victore, sagati
Artibus ingenuis meruere stipendia ab ipsis.
Quid furor euersa Turci nocuisse putandus
Byzanto, fissaeque in partes orbis habenae?
Damnatae exsilio Musae, quas Graecia laetas
Sola tulit, nocuae post plurima taedia noctis,
Hesperiam tendunt profugae; Romaque receptus
Instituit Graecus ciues omni arte colonus;
Et nouus imperio surgens decor inde Latino
Dedocet acceptum Saracenis pectora damnum.
Sic annosa ilex ramos detonsa bipenni
Luxurians, animos et opes vel ab ense resumit.
Est sua flexanimis virtus quoque denique musis
Quae regat incertam plebem, Maurumque resingat.
Quae non ponat iners Demostheni, et induat arma

Graec-

Graecia suadenti? metuat metuente Philippum?
 Fulmine quo permisceri tonitruque Periclis,
 Et quae percusso detorta in pectore tela
 Arcubus expertae refugis dicuntur Athenae?
 Quantula quos motus posuit fabella Meneni!
 Quam dicam Antoni vocem, Mariique vel armis
 Fraudibus aut Cinnae meliorem? Nil moror illos,
 Oris facundi monumenta teterrima, Gracchos.
 Quas patribus mentes, equiti quas oris habenas,
 Et plebi quae frena ferae non Tullius addit?
 Quid memorem versu veteres summa arte poëtas?
 Orphea, morigerae cui cedunt montibus orni,
 Qui cicurare feras, hydram exarmare veneno
 Qui potuit, rapidosque Hebri deludere cursus.
 Quid dicam arguto neruis Amphione faxa
 Mota loco? furialis ad haec quid ianitor aulae,
 Cui centena anguis patulo ruit ore trifauci,
 Cessit Atlantiadae mollis, posuitque furorem?
 Attento steterunt Ixione membra rotaeque;
 Dememinit Tityus, quos pavit viscere, coruos;
 Et Danaï natis aqua cessat cuncta perire.
 Nam quo Roma malo populis toto orbe subactis
 Imposuit victrix, vt sub iuga sponte coirent,
 Attalus Attalicis vti fecit nomina donis,

Et

Et Nicomedis opes Bithynia diues equorum
Cessit vt ex tabulis, Graiorum elementa futuri
Imperii, nisi mellifluo dea vicerit ore?
Haec hominum victrix, facundia iuncta poësi
His pergit mulcens Academi vincere siluis.
Martis ab infesto tutissima IENA tumultu
Exemplis experta suis, haec aurea firmat:
NON FORIS IMPEDIVNT, Ciceronis vt omine
dicam.

PER laetas tristesque vices, perque aspera rerum,
Inter spemque metumque hominum, discrimina, belli
Funestas facies, exantlatosque labores,
Per fluctus fortis decumanos, auspice Ioua,
Quae bis centum annis docet indefessa Camoenas,
Iena suis iterum maturuit alma triumphis.
Saxoniae augustum emporium, sacrae diuae
Pallados, adflictae venerandum mentis asylum,
Communis iuuenum mater, dexterrima nutrix,
Plenaque multimodae ferraria disciplinae,
Humani generis solamina et alterae Athenae,
Gloria FRIDRICIS, academia prima Lutheri.
Ergo age Saxoniae victrix regina triumphum!
Religio, Musae, Charites ex hoste feroci

G

Per-

Perdomito, multos iam nunc meruere triumphos.
 Lauru cinge caput, capiti grauis ista corona
 Immineat: iuuenum sunt agmina tota TVORVM.
 Iamque micent auri paterae fulgore: probata
 Sunt Iouae concepta diu pia vota Camoenis.
 Exornet carpenta citis inuecta quadrigis
 Sella triumphantis pondus sensura curulis:
 Concilium video PATRVM, PROCERVVMque senatum.
 Sceptrum premant digitos, aquilis decorentur eburna:
 Haec est magnifici Ienae RECTORIS imago.
 Defluat explicitos humeris toga picta per orbis:
 Sunt pacis dulces inter media agmina fructus.
 Palmata pectus tunica vestitor: Ienae
 De blande captis animis victoria certa est.
 Non fremit ad currum vinctus victoribus hostis,
 Nec praesaga vicis, damnat rota versa Sesostrum,
 Neue hunc anticipet viro Cleopatra triumphum.
 Hos namque arte graui percussos, foedere certo
 Conciliauit amor, positis hostilibus iris,
 Non famae maculam, mala nec fastidia passos.
 Non agit alterius Iena in ludibria pompam.
 Iam Capitolineae propior, praecunte SENATV,
 Adscendit virtus aedi, sua vota solutum:

Est nobis Ioua omnipotens, Musegeta Iesus.
Expugnatorum monstrent simulacra locorum:
Iena docet totidem, quot habet Germania ciues.
Coena triumphalis laeto decreta Latino
Instruitor, genioque merum fundatur amico:
Posteritas habeat, qua dulcia fercula libet,
Et puras, qua gustet aquas, post saecula bina,
Labra Caballino felix dum fonte lauabit.
Ergo age IENA tuum, quamuis vndantibus armis,
Quem contra neque bella valent, age IENA triumphum.
Sed cumulo festos consummant gaudia plausus,
Sepositis longe castris, procul inde remotis
Hostibus, vt recolas populi pia sabbatha sancti.
Sint animis placido sacrata silentia cultu,
Quaeque decet Musas requies sit propria festo.
Absint cornigeras nullumque Mimallones aufint
Euohe Bacche! canum tristissima fata, sonare,
Bacchantesque fero vicis discurrere vultu.
Multisonae miscete modos in carmina Musae!
Tibia FRIDRICI versu monimenta prehendat!
Iam Phrygiis funesta modis efferuite bella,
Dorica commotas mea carmina ponite mentes!
Exsilit Aeolico laetus pede ciuis, Athenae!
Vos nunc, terque nouem pueri, totidemque puellae,

Praetextam induti vixdum, crudaeque marito,
 Ite per augustas ad Apollinis ite plateas,
 Summa Palatino quae structa cacumine surgit,
 Et saeculi alterius fini superaddite carmen!

TE, quem disrupti fuderunt aethere caeli
 Expressam patris effigiem, Mariaeque sub aluo
 Ad tenues serui sortes ignobilis altum;
 Te, qui factus homo, docuisti iussa parentis
 Sedulus interpres, frater dulcissime, fratres,
 Nostraque sanxisti sapientum pulpita praeses;
 Te nostro venerande choro, te Christe vocamus,
 Quum decies iterum denos stat Iena per annos.
 Dicite io! Musae, vos respondete: triumphe!

FRIDRICVS quanto seruata oracla rigore
 Vel Carolo coram, Augustae confessus in vrbe!
 Vincula dura trahit martyr, membrisque reuinctus
 Caesaris ardentis precibus compefcuit iras.
 Non HUNC propositi certum rectique tenacem
 Mouerunt adeo metuenda pericula vitae,
 Insignis septemque-virum peritura potestas.
 Tanta DVCI contra mortem medicamina constant,
 Et sua de sacris in carcere quinquennali,
 Indignam spectans censuram, roborum sumit.

Dici-

Dicite io! Musae, vos respondete: triumphe!
His ita constrictus vinclis, Caroloque tumente,
Obstupeo referens, almae meditatur Ienae
Nullis auspiciis prope, fundamenta locare.
Sic, vti non merita cruce nata ecclesia Christi est,
Succreuit DVCTIS indigno quoque carcere Iena.
Tum quis ab humanis rebus praedisceret augur
Auspicium Ienae felix? quis saecula bina?
Quis non ista tremens repetat vestigia Iouae,
Nostra quibus sancita salus, firmataque lege est?
Dicite io! musae, vos respondete: triumphe!
Mauritius suscepta (dei quae prouida cura est),
A nostris Carolum contra, conuerterat arma,
Quum res in peius ruere, et fortuna potenti
Plus vltra progredi Carolo defessa negauit.
Excidit inuito patre pridem sorte Philippus;
Cesserunt adeo imperii moderamina fratri.
Ambo diuini cernas momenta fauoris!
Explicitis necdum studiis immortalis HEROS
Consilii heredes patrii duo pignora linquit.
His licuit DVCTIBVS, bello turbisque sepultis,
Sacrata de sede nouis dare iura colonis.
Primum pacis opus Iena est academia: pacis
Prima elementa scholae certos redeuntia ad vsus.

Dicite io! Musae, vos respondete: triumphe!
 Iam vix bis senis fluxerunt tempora lustris,
 Curatum vt damno grauiore recruduit omni
 Corpore vulnus, et ignis vtrinque vt plurimus arsit.
 Ad mentem redeunt hostes, sacrisque minantur.
 Annis Mars mediam circumfremit inde tricenis,
 Humano exsaturans sitientia corda cruore.
 Intemerata manet, quae sanguine condita fuso est,
 Damnis non experta suis ex Marte furores
 Angitur auditu, fratrum miserata querelas;
 Sed flammae facibus globulisque superfuit istis.
 Dicite io! Musae, vos respondete: triumphe!
 Nunc populis alma pax nascitur Osnabruga,
 Qua musis sublatus honos, coramque negata
 Libertas rediit sacris, et robur Athenis,
 Digna haec, quam celebret Lutheri ecclesia festam,
 Vix primum superans saeculum, quod pace superbit,
 Ingressura etiam primum haec academia saeculum,
 Communi antecapit plausu sua iubila denis
 Ante annis, merito sic praelusura triumpho,
 Dicite io! Musae vos respondete: triumphe!
 Iam redit exultim laetantibus alter et orbis,
 Gaudia de primo referens, superansque secundis.
 Atque vna rediere DVCEs, generosa propago,

(Quis

(Quis memorare duces possit, quin sciuerit idem,
Quantum prae sacris misit FRIDRICVS honorem?)
ERNESTI de stirpe sati, quibus haeret auita
De pietate duplex fecundo spiritus imbre;
Singula fulgentis clarissima sidera Ienae.
Dicite io! Musae, vos respondete: triumphe!
Pluribus vt constet Ienae sua gloria saeculis,
Protege, Ioua, DVCEs alatis moenibus almos,
Et cinge ignito nostras carragine terras;
Successu decora PROCERVVM decreta regundis
Ciuibus, et vitae produc sacra stamina, feri
Vt redeant caelo carissima pignora Ienae.
In primis te propitium vocat haec schola numen,
Exoptata bees DOMINI moderamina nostri!
Qui pietate refert ERNESTVM, Ioua precamur,
Vt senio AVGVSTVS, CONSTANTINVSque tropaeis
Intextus peplo mittatur ad astra perenni.
Tuque age, PRORECTOR plausus, omnisque SENATVS!
Qui vobis decuere velut de messe triumpho,
Hos agite Herculeo functi iugique labore!
Vt, quum messorem flauis inducit aristis,
Falce mala fruges demessae vbi horrea rumpunt,
Ruricola exhaustis fruatur sub messe periculis
Et meminit laetans hiemis tristisque procellae,

Et quod profciffis semen diffeuit in aruis.
 Ioua, probos mores docili largire iuuentae,
 Defectoque annis fenio da, Ioua quietem,
 Rem, decus et prolem cunctis rectamque salutem!
 Sic honor, alma fides, pax prifco iuncta pudori
 Iuftitia, humani fensus, neglectaque virtus
 Inuifae redeant terris et foedera iungant:
 Annus vt hic rediit reuoluto iubilus orbe.
 Sic certus decies denos redit orbis ad annos,
 Quum digni viuant hac religione nepotes,
 Tertia qui verfu celebrant tua faecula, IENA!
 Iena, vige multis poft hac ex ordine faeclis,
 Exemplum reliquis, votum quod praefter, Athenis.

PRO

PRO PACE
VOTVM

FERIIS CHRISTO RECENS NATO SACRIS
NVNCVPATVM

ET AD

SOCIETATEM LATINAM

SACRA ACADEMIAE IENENSIS

SECVLARIA BREVI CELEBRATVRAM

TRANSMISSVM

A

DICTAE SOCIETATIS

SODALI HONORARIO

G 5

Non

Non mihi Cretenses Iouis incunabula vates

Commemorent hodie; sed notae in val-

libus Idae

Mendaces condant fastos, vinoque tu-
mentes

Inflati venas, et myrrhae rore madentes,
Aut pedibus plaudant, aut, si Trieterica Bacchi
Sacra vocant, solitis euincti tempora fertis
Pampineas agitent hastas, Euoëque sonantes,
Per siluas, rupes, adituque carentia faxa

Prac-

Praecipitent cursum *a*). Fictas Aganippidos vndas,
Cirrhaeasque arces, parnassumque astra petentem
Verticibus, Musae taceant, neque Delphica Phoebi
Templa vel Actiaco celebratos littore ludos *b*)

Inflatis buccis referant, vt pristina constet
Gloria numinibus, quae celsis intulit astris
Caeca superstitio, Phariaeque infania terrae *c*).

Ipse adeo Phoebus, siue inter picta suorum
Agmina per Cynthum graditur, Dryopumque canentes,
Instau-

a) De sacris Bacchi Trietericis legi OVIDIUS potest *metam.* VI. 587. et seqq. Confer. VIRGILIUS IIII. *Aeneid.* 302. et seqq. Et si autem VIRGILIUS L. VII. *Aeneid.* v. 389. OVIDIUS *metam.* IIII. v. 522. primam in τω Euae syllabam producant, vltimam contra corripiant; idem tamen OVIDIUS *metam.* VI. v. 597. eandem, quam ego, quantitatem eidem vocabulo attribuit.

b) Actiacos ludos fuisse ab Augusto institutos, post relatam de Antonio et Cleopatravictoriam, dubitat nemo. Ad hos ipsos ludos, vt Augusti auribus daret quidpiam, allusit VIRGIL. IIII. *Aeneid.* v. 280. De Apolline, ac variis eius cognominibus et figuris legi possunt scriptores, ab excellentissimo nostrae societatis latinae DIRECTORE, quem honoris causa nomino, laudati in *adnotationibus* multo vtilissimis ad CELLARI *antiquitates romanas* L. I. *sect.* I. *cap.* 12. Confer. NIEVPOORT in *ritibus Roman.* *sect.* III. *cap.* I. §. 13.

c) Quanta deorum apud veteres multitudo fuerit, vt nihil de HESIODI ac VARRONIS calculo dicam, ex PETRONIO tamen, elegantiarum pariter ac nequitiarum arbitro, satis superque intelligi potest, qui *satir.* *cap.* 17. *nostra*, inquit, *regio tam praesentibus plena est uminibus, vt facilius possis deum, quam hominem, inuenire.*

Instaurat pro more choros; siue ardua Pindi
 Culmina, et hybernâ Lyciam, Xantique fluenta
 Deseruit, matris Delum, Pataraeaeque templa
 Vifurus *d*); ponat citharam, qua Palladis ortum,
 Aut cunas Bacchi cecinit, falsisque deorum
 Prodigiiis ambas impleuit et obruit aures
 Indoctae plebis. Quicquid vel Graecia mendax
 Audet in historia, vel pleno praedicat ore
 Roma vetus, mediis Lethes mergatur in vndis
 Continuo, aut vltra Glacialis littora ponti,
 Suppositasque polis terras, et inhospita regna
 Afrorum, Thracumque, Austro bacchante feratur.

Ecce! DEVS veram cum vero corpore carnem
 Indutus, geminaeque simul commercia feruens
 Naturae, quam perpetuo sibi foedere iunxit
 In persona vna, de casta Virginis aluo *e*)

Pro-

d) Legatur VIRGIL. IIII. *Aeneid.* v. 143. seqq. OVIDIVS
metam. I. v. 515. seqq. vbi locorum, a nobis commemoratorum,
 fit mentio. Confer LACTANTIUS I. *inslit. diuin.* cap. 7.

e) Hac de re legendi sunt antiqui ecclesiae patres, ac prae-
 fertim ATHANASIVS, GREGORIVS *Nazianzenus*, LEO,
 aliique huius ordinis, qui praecipuum istud nobilissimumque
 christianae religionis mysterium ab haeticorum telis defende-
 runt, ac tuto collocarunt in loco. In hoc proinde mysterio,
 quod ATHANASIVS *μεγάλην οἰκονομίαν τῆς ἐνανθρωπήσεως*
 appellat, nullus iam relinquatur locus NESTORII *συναφεία*
 σΧε-

Prodiit in lucem, tacito dum sidera motu
 Scintillant, mediumque tenet nox humida cursum.
 Quisquis adest, prono veneratus corpore numen,
 Laetitiae det signa suae, plenisque recentes
 Effundat calathis violas, et suauiua iungat
 Carmina muneribus, quae nec Smintheus Apollo f)
 Daphnidis ad cunas cecinit, nec musa Maronis
 Est illo modulata die, quo Pollio natum
 Suscepit, laetaque fores ornauit oliua g).

Quo-

σχετικῆ καὶ κατ' ἀναφορὰν, ἐνοίησιν, ἐνέργειαν, πρὸς ὄπλον.
 Quare dum reliqui patres, vt BASILIVS in *psalm.* 41. tom. 1.
 CHRYSOSTOMVS *homil.* 12. in *Ioannem*, voce συναφείας vsq̄
 fuerunt, quam CYRILLVS semper euitabat, quod a NESTO-
 RIO inuenta et adscita esset, non sunt rapienda in peiorem par-
 tem eorum dicta; sed benigniore quadam interpretatione, quin
 eisdem crucem figamus, emollienda, immo ex aliis eorundem
 patrum locis illustranda. Vid. CANVS in *locis theologicis*: PE-
 TAVIVS ad *Epiphanium* p. 205. et 244. MABILLONIVS de
studiis monast. p. 11. cap. 3. §. 3. LAMINDVS PRITANIVS
libr. 11. de *ingen. moderat.* cap. 2. *libr.* III. cap. 16. ac 17. AV-
 CTOR *tractatus de recta legendorum patrum ratione*; quibus me-
 rito atque optimo iure, praeter alios, addi potest elegantissimus
 scriptor vindiciarum aduersus sycophantas Inuauiensis *cap.* 9. p.
 m. 63. seqq.

f) Smintheum Apollinem, quem OVIDIVS *metam.* XII.
 v. 585. *intonsum Sminthea* vocauit, commemorat HOMERVS
iliad. v. 39. et MACROB. I. *cap.* 7. Confer. STRABO XIII.
 p. 415. AMMIANVS XXII. *cap.* 11.

g) Quid significet apud veteres τὸ *suscipere liberos*, illi dum-
 taxat ignorabunt, qui graecis romanisque in antiquitatibus pla-
 ne hospites ac peregrini, nondum didicerunt, quid sit apud
 illos

Quocunque adspiciam, purgato nubila caelo
 Praecipitant *b*), fugiensque nigrum conuoluit amictum
 Somnus, et, insolitae miratus tempora lucis,
 Cimmerias repetit latebras, notosque recessus,
 Quos neque sol, neque luna videt; sed plurima noctis
 Caligo, densisque vlmus latissima ramis
 Assidue regit, et cunctos immota per annos
 Dirarum nidos fouet, occultatque volucrum *z*).

Iam venti posuere omnes *k*): iam panditur ingens
 Caelorum domus, ac stellatis excita tectis,

Agmi-

illos τὸ ἐπιθέσει, cui opponitur τὸ ἀναίρειν; apud hos vero τὸ exponere. Vid. BOSIVS *antiquit. Graecor. part. IIII. cap. 5.* BRUNINGS *compend. antiquit. Graecar. cap. I. Appendix IIII. ad CELLARII antiquit. Rom.* ab excellentissimo DIRECTORE adiecta §. 12. Id vero, quod addidi de oliua, depromptum fuit a consuetudine Atheniensium, qui, si masculus fuisset natus, domum olea coronabant. HESYCH. in ἑβφρον ἐμφέσειν, atque ex illo MEVRSIVS *Attic. lect. I. IO.* et PASCHALIVS *de coron. V. 15.* BRUNINGS loco supra laudato, cui elegantes, ac dignas christiano subiunxit adnotationes.

b) Sic VIRGIL. II. *Aeneid. v. 8. seq.*

- - - Iam non humida coelo

Praecipitat, suadentque cadentia sidera somnos.

vid. *hellenol. VECHNERI libr. I, §. I. cap. 6. p. 66.*

z) Confer. VIRGIL. VI. *Aeneid. v. 282. seqq.* OVID. *metam. XI. 592. seqq.*

k) VIRGIL. VII. *Aeneid. v. 26. seq.*

Aurora in roseis fulgebat lutea bigis:

Quum venti posuere, omnisque repente resedit

Flatus; *x. T. 2.*

Confer. idem X. *Aeneid. v. 103.* et poetae alii, quos laudat VECHNERVS, loco paullo ante iam excitato p. 61.

Agmina densantur superum, aeternamque parentis
Aeterni subolem, quae nostra in carne videndam
Se praebet mortali oculo, mirantur in arctis
Depositam cunis, laetasque per aëra voces
Ingeminant, miscentque choros, et plausibus addunt
Felices citharas, quas non vel Thracius Orpheus;
Vel, qui Cadmeam muris circumdedit urbem,
Amphion vincat; sed nec superare canendo
Ipse Linus possit, quamuis sit mater eidem
Terpsichore, Phoebusque pater *l*). Quid cetera multis
Commemorem? ingenti stabulum splendore coruscat,
Praesentemque DEVM, quem serui adsumere formam
Non puduit, monstrat pastoribus, atque salutem
Nuntiat humano generi *m*). Secludite curas,
Et posito gaudete metu, redimenda piorum
Agmina, quae moestis terrae latuistis in antris
Abdita, nec visura DEVM, nisi panderet ILLE
Occlusas caeli portas, pretioque soluto,
Rumperet antiquae communia vincula culpae.

Eh! CHRISTVS, veterum quem sancta oracula vatum
Iam variis cecinere modis, sine labe pudoris

Natus

l) Confer. VIRGIL. *eclog.* IIII. v. 55. seqq. HORATIVS
de arte v. 394. et seqq.

m) S. PAVLLVS ad *Philipp.* II. v. 6. et 7.

Natus adest! en! corporeo vestitus amictu,
 Diuinumque tegens splendorem, ad moenia Bethles,
 In praesepe, inter pecudes, mediasque tenebras
 Noctis, et Aeoliae perfrigida murmura turbae,
 Natura mirante, iacet n) ! conuertite vestros
 Huc oculos, laetumque hilari date pectore plausum,
 O sancti patrum manes! descendit ab alto
 ILLE polo, nostrosque adsumsit corporis artus,
 QUI veteres purgans maculas, atque omnia tollens
 Crimina o), Taenarii perfringet clausa tyranni
 Ostia, et attonitum sua sub iuga mittet auernum,
 Vt spoliis priuata suis, ac vincta catenis
 Mors fremat aeternum, lacrimasque effundat inanes p).
 Dum superare vobis arces, optataque dudum
 Limina panduntur, claroque in lumine Numen

Iucun-

n) Vfus fui verbo *Bethles* exemplo PETRI LOTICHII *libr.*
 IIII. *eleg.* 6. v. 23. Sic VIRGIL. *libr.* XII. *Aeneid.* v. 334. et
 seq. ex graeca voce Θέλειν latinam formans, cecinit:

- - - - - *gemit vltima pulsu*
Thybrae pedum, η. τ. λ.

Quae autem hic loci de praesepe, de pecudibus, de noctis te-
 nebris, ac superioribus in versibus, de stabulo attuli, de iis
 legi cum fructu potest BENEDICTVS XIII. P. M. in erudi-
 to suo tractatu de natali IESV CHRISTI, qui reperitur *cap.*
 XVII. *tom.* X. *operum*, Roman. editionis an. MDCCCCLI.

o) Videatur IOANN. I. v. 29. Confer. S. PAVLLVS ad
Ephes. *cap.* II. v. 14. ad *Colossens.* *cap.* II. v. 13. seqq.

p) 1 *Corinth.* XV. v. 54.

Iucundam ostendit faciem, et sincera ministrat
Gaudia, quae nullis possit comprehendere verbis
Orator, patrias qui cinxit moenibus arces,
Et cum Pellaeo ducebat bella tyranno q).

HOC duce, per totum florebut aurea mundum
Saccula, vera fides, ac fuci nescia virtus
Incolet humanas, expulsis fraudibus, aedes:
Non odium, non liuor erit, non mutua fratres
Praelia miscebunt, irasque in funere ponent; r)
Sed ramis velati oleae, sanctaeque colentes
Foedus amicitiae, puram sine crimine vitam
Traducent, positisque aris, placitura supremo
Dona ferent Patri, quae non aequauerit vllus
Hircorum sanguis, vel caesi victima tauri s).

H

HOC

q) Oratoris nomine DEMOSTHENEM hoc loco intelligo, cuius orationem περὶ Σεφάρον, et odium in Philippum, Macedonum Regem, non ante, quam anima deposita, extinctum, quis ignoret? De phrafi: bellum ducere, leges HESVINGERV in dissertatione de perualgationibus aliquot erroribus grammaticis, quam vulgavit reuerend. HALLEAVERVS exercit. Societ. latinae Ienensis, volum. I. p. 122. feqq.

r) Bellum Eteoclis ac Polynicis Thebanum, de quo exponit R. P. GAVTRUCHE in histor. poët. lib. II. cap. 9. PETAVIVS ration. tempor. part. I. lib. I. cap. 10. scribit, accidisse, si veteri apud CLEMENTEM Alexandrinum chronologo fides habeatur, annis ante dirutam Troiam septem ac triginta. Mentionem Eteoclis ac Polynicis facit PINDAR. olymp. od. II. v. 73. feqq. OVID. II. trist. v. 319. seq. III. trist. eleg. 3. v. 63. seq. V. trist. eleg. 5. v. 33. feqq. Sed hoc in argumento primas obtinet STATIVS in Thebaide.

s) S. PAVLLVS ad Ebraeos cap. VIII. v. 13. ac 14. cap. XII. v. 4.

hoc facilem praestante viam, certumque ferente
 Auxilium, discent homines contemnere fluxas
 Crassi diuitias, veniam concedere culpis,
 Solari tristes, aduersae nubila fortis
 Aequo ferre animo, non circumrodere amicos
 Dente Theonino, feruentem, ac tela parantem
 Consilio frenare iram, succurrere lapsis
 Alterius rebus, fascēs, fellasque curules
 Despicere, ac mollis non quaerere commoda vitae. *z)*
 h v i v s in aduentu iam nunc et Delphica templa
 Responsis horrent Phoebi, et Dodona timore
 Haud paruo trepidat, Nilique domestica lugent
 Numina, nec possunt humanas fallere mentes *u)*.
 Ac velut, aequoreis dum matutinus ab vndis *x)*
 Exoritur Titan, claroque per aëra curru
 Inuectus, totum radiis complectitur orbem,
 Non celeri petit antra gradu, depulsaque cogit
 Nubila, quae gratum rebus rapere colorem:
 Sic, postquam veniet lustris labentibus aetas,
 Qua CHRISTVS caeleste super Garamantas et Indos
 Proferet imperium; falsorum victa deorum
 Agmina diffugient, vitis que ab stirpe recisis,
 Purior in cunctis disperget lumina terris
 Relligio, et casto faciet sollempnia ritu
 Vota, DEVMQUE COLET VERUM. Simulacra peribunt

Et
z) Leges MATTHAEI cap. V. VI. VII. ex quibus nonnulla
 Christi praecepta exprimere sum conatus.

u) Vid. PLVTARCHVS in libro de Pythiae oraculis. Confer.
 CICERO II. de diuinat. cap. 56. et 57. BOSIUS antiquit. Graec.
 part. I. cap. 9. et seqq.

x) Vid. hellenol. VECHNERI lib. I. part. II. cap. 9. de adie-
 ctiui enallage p. m. 209. seqq.

Et Iouis, et Veneris, quam Couis pinxit Apelles:
 Iunonis sacra nemo feret, Saliisque fugatis,
 Martis fama cadet: Berecynthia mater in vndis
 Mergetur, queis lota fuit, nec iam amplius vlli
 Cymbala pulsabunt Galli: dabit ampla ruinam
 Bellonae domus, ac manibus post terga ligatis
 Nuda pedes, dispersa comas, et pallida vultum,
 Prisca superstitio, Capitolia ad alta, triumpho
 Ducetur meliore, choro plaudente piorum,
 Et sacram complete viam violisque rosisque y).
 Alter erit tum circus, et altera, quae vocet, vrna
 Delectos Heroas z): erunt etiam altera bella,
 Proque suis aris non vnus stabit Achilles,
 Vt clypeo, qualem non commemoravit Homerus a),

H 2

Te-

y) De his omnibus, quae quasi delibauimus ex antiquitatibus
 sacrorum veteris Romae, auctores illi sunt legendi, qui hoc
 ipsum argumentum fecerunt suum. De Cybele confer. LIVIUS
 XXIX. cap. 14. OVID. IIII. *fastor.* v. 235. et seqq. De via sacra,
 cuius mentionem facit HORATIVVS I. *satir.* 9. v. 1. *epod.* IIII.
 v. 7. item VII. v. 7. praeter FESTVM hac voce, exponunt aucto-
 res de Romanorum triumpho, quos, magno numero, in medium
 adduxit excellentissimus DIRECTOR in *adnotationibus suis ad*
 CELLAR. *antiquit. libr.* III. cap. 2. §. 4.

z) De vrna, deo certaminum praesidi sacra, ex qua educeban-
 tur per fortes athletae in ludis certaturi, confer. VALESIVS ad
 lib. v. cap. I. *historiae ecclesiasticae* EVSEBII PAMPHILI.

a) Iliad. XVII. v. 481. seqq. Confer. de scutorum ornatu FEI-
 THII *antiquit. Homer. libr.* IIII. cap. 10. §. 4. seqq. Notum vero
 est litteraria ex historia, quorum scriptis exagitatus fuerit HOME-
 RI clypeus. Vide illustri AYRERI elegantissimam de *compar. eru-*
dition. antiquae ac recentioris, dissertationem, quam ille subiecit
 ANTONII BLAKWALLI *commentationi de praestantia classicorum*
auctorum.

Telorum nubem excipiat, stygiasque cohortes
 Et caesim et punctim feriat; vel, si DEVS illi
 Praestituat finem pugnae, metamque laborum;
 Non dubitet vitam pro CHRISTI laude pacisci.

Sed quid ego miserum fridenti carmen auena
 Disperdo, aut qualis praecordia concitat ardor?
 Stat, reuocare gradum, ventoque tumentia vela
 Colligere, ac paruas ad littora vertere puppes,
 Ne nouus ignoto mergatur in aequore Ceyx *b*).

Huc igitur, precibus si mens TVA flectitur vllis,
 Huc ades, o rerum spes ac tutela mearum,
 CHRISTE! rudemque almo collustrans lumine mentem,
 Praebeto votis aures, atque omine firma
 Non dubio vatem. Stygiis emissa cauernis
 Tisiphone, scissamque ferens discordia pallam *c*),
 Exagitant mentes hominum, Europamque per omnem
 Semina dispergunt odiorum, et caedis amore
 Inflammant gentes. Iam, rupto foedere pacis,
 Dant belli signum, seque exhortantur ad arma,
 Qui Tamefim Tavumque bibunt, quos nota Viadri
 Vnda rigat, validoque tegit munimine Nissa *d*).

Parte alia, stricto fulgentes ense cateruae,
 Victricesque aquilae, natisque ad praelia fausta
 Heroas studiis omnes feruentibus oras,
 Sollicitant miseroque ruunt ad bella tumultu,

Ergo

b) Vid. OVID. *libr. XI. metam. v. 410. seqq.*

c) VIRGIL. VIII. *Aeneid. v. 702.*

Et scissa gaudens vadit discordia palla.

d) Imitatus fui hic VIRGIL. *libr. VII. Aeneid. v. 712. seqq.*

Ergo ad signa volant iuuenes, quos Ister et Albis
 Cum Rheno pascunt, quos alluit vnda Tibisci,
 Quosque suas circum ripas vel Multauna cernit,
 Vel Savus: qui saxa feris non inuia capris
 Assiduo excutiunt venatu, quique Padusae
 Rura tenent, Morauosque exercent vomere campos e)
 Et iam fama volat, fociasque ad praelia gentes
 Incitat, et miscet Germanis lilia signis.
 Hic tendunt Rhodani cives, hic aggere castra
 Munire incipiunt Araris Ligerisque cohortes:
 Illic aere ruunt spumas Salis, atque Britannis
 Bella mouent, qui Lugdunum, qui tecta Tolosae,
 Narbonisque colunt: illic vel puluere quassos
 Disiiciunt muros, vel propugnacula scandunt,
 Matrona quos misit, quos Sequana, quosque Garumna
 Signa sequi, et campo docuit concurrere aperto f).
 Feruet vbique labor, mediasque impune per vrbes
 Arma strepunt, pulsuque pedum tremit excita tellus,
 Vt, quum fulminei grauidis de nubibus ignes
 Exsiliuntque, ruuntque: graui concussa fragore
 Saxa dedere sonum, et siluae intremuere profundae.

Hos inter motus, quis linguae prisca latinae
 Ornamenta legat? Cicero cum Caesare sordet
 Intentis ad bellum animis: nec scripta Maronis
 Nafonisque placent, postquam grauis ingruit horror
 Armorum, et nostras perturbant classica terras,

H 3

Clas-

e) VIRGILIVM hic ducem sequutus fui, qui *libr. XI. Aeneid.* v. 457. Padum adpellat *piscosum amnem Padusae.* CLAVDIANVS quoque hunc ipsum fluvium *Padusa stagna* vocauit.

f) Imitatus, pro modo virium, sum VIRGIL. VII. *Aeneid.* v. 725. 739. 797. seqq.

Classica, quae multis indicent funera turmis,
Et quae IENENSES nollent audire SODALES.

Ergo, si precibus locus est, si vota tuorum
Pondus habent aliquod; rebus succurrito nostris
CHRISTE! ac securae concedas otia pacis.
TU potes hostiles coniungere foedere dextras,
Et causas abolere odit, caedique paratos
Sistere mucrones: TU claudere limina Iani
Cuncta potes, vigilisque hastam confringere Martis,
Et mutare togis saga, quae discordia nostro g)
Inuenit damno: TE regia corda mouente,
Ultra Sauomatas, atque vltima littora Thules,
Formido, insidiae, mentisque insana furentis
Barbaries fugient, ac, merfis aequore bellis,
Nulla quiescentes terrebit vinea muros.

Fallor; an insolitus media inter nubila splendor
Emicuit, laetaque caput redimitus oliua
Descendit caelo genius, pacisque futurae
Signa dedit, niveis impellens aëra pennis b)?
O CHRISTE! o nostrae princeps auctorque salutis!
Ominibus faueas, et oborti incendia belli
Extremam in Scythiam, vicinaue Syrtibus arua,
Transque Indum Gangemque abigas, vt, Marte fugato,
Confilia in melius referant, et foedera pacis,

Omnes

g) Nota est formula verborum, qua utebatur imperator exercitus romani ad bellum profecturus. Hastam enim simulacri Martis commouens dicebat: MARS VIGILA.

b) Christiano ritu exprimere sum conatus omina splendoris, ac volantis auis, quibus in veterum poetarum scriptis nihil frequentius.

Omnes percutiant gentes, quae nomina sacris,
CHRISTE! dedere TVIS. Haec si TIBI vota probantur,
Primus ego (modo larga mihi sit copia fandi)
Conabor memori persolvere carmine grates:
Primus, Idumaeis ornatus tempora palmis,
In templo, quod pacis amans de marmore ponet
Victor, tura feram, et spargam pro munere flores,
Quos numquam Hybla tulit, quos numquam vidit
Hymettus.

Hic ego, dum suspenſa tholo donaria miror,
Picturamque omnem lustro, TVA, CHRISTE, videbo
Arma, quibus victae nostro quoque tempore gentes
Porrexere herbam i). Positis hic Tartarus armis,
Hic Persa, et fusco depictus membra colore
Maurus, quem Lybicae comitabitur incola terrae,
CHRISTI facta canent: hic, numina falsa perosus,
Fonte sacro tingetur Arabs, melioraque templa
Vrbibus in patriis condent, quos Florida nutrit,
Quique Magellanae clauduntur finibus orae,
Adspiciuntque fretum, pluuium quod spectat in Austrum,
Ignotasque plagas k). Sed quis me rursus in altum
Impetus abripuit? Tutum pete nauita littus,
Nullique adſuetam pelago subducito cymbam.

At vos! qui fausto Romanam fidere linguam
Excolitis, Latiaeque aditum mihi panditis vrbis,
Con-

i) *Herbam porrigere* siue *dare* prouerbiu[m] est sermone quotidiano tritum, quo fatemur, nos esse victos. Origo eius, docente FESTO, repetenda est a pastoribus cursu certantibus, qui superati quum essent, herbam, ex eodem loco statim decerptam, aduersario porrigebant, quoddam quasi cognitae victoriae symbolum.

k) Quum haec scriberem, ob oculos mihi posui VIRGIL. III. georgi. v. 10. seqq.

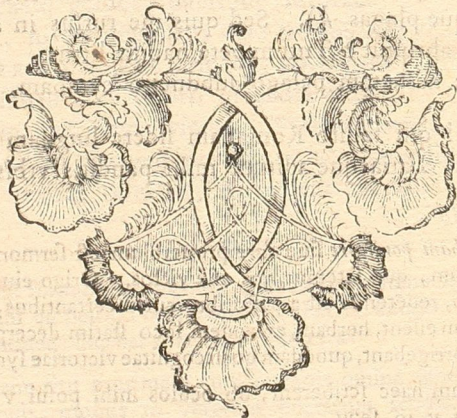

Consulitote boni versus, ac fronte serena
Accipite adlecti tam vilia dona Sodalis.

TVQUE adeo, cuius se pectore tota verustas
Condidit, incultum, WALCHI! non despice vatem,
Qui tua miratur monumenta, et laudibus effert
Illas mentis opes, quas pridem tota canebat
Arcadia, inque suo stupuit Florentia coetu.
Sic TIBI Romani felicia fata Metelli 1)
Ac Pylis sine nube dies, semperque recentes m)
Ingenii vires, superis det CHRISTVS ab oris,
Cuius natalem solito celebramus honore.

1) Vid. VELLEIVS *Päterculus* I. cap. 11.

m) Pylis dies, de quibus confer. OVID. v. *trist. eleg.* 5. v. 62.
pro Nestore ipso ponuntur, cuius patria erat Pylus, ciuitas vel in
Messenia, vel, vt alii contendunt, in Triphylia ad Alpheum sita.
Confer. OVID. I. *ex Ponto eleg.* 4. v. 10. II. *eleg.* 8. v. 11. HEROID.
epist. I. v. 63. HORAT. I. *od.* 15. v. 22. II. *od.* 9. v. 13.

24
Jc 503.

ULB Halle

006 301 304

3

Vol 18

n. c.

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

M
IENENSIS
V M

LATINA
S
ATIONIBVS

ATQVE EDIDIT
IRECTOR
ALCHIVS

ANIS

